

Додаток 1

Матеріали
до Стратегії розвитку
міста Мелітополь

Профіль

міста Мелітополя

м. Мелітополь, 2018 р.

Документ розроблено за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади. Зміст документу є виключною думкою авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію Уряду Канади.

Проект ПРОМІС спрямовано на зміцнення муніципального сектору в Україні, впровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку шляхом підвищення спроможності українських міст у сфері демократизації врядування та місцевого економічного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримки процесу децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному та національному рівнях.

www.pleddg.org.ua

Зміст

1. ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТА ТА РЕГІОНУ	5
1.1. <u>КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТА</u>	5
1.2. <u>ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОРГАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ</u>	7
1.3. <u>ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН І ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ</u>	7
1.4. <u>ІСТОРИЧНА ДОВІДКА ПРО МІСТО</u>	8
1.5. <u>КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ</u>	9
1.6. <u>КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТ-КОНКУРЕНТІВ</u>	13
2. ЗЕМЕЛЬНІ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ	14
2.1. <u>ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ І ТЕРИТОРІЯ МІСТА</u>	14
2.2. <u>МІСТОБУДІВНІ ДОКУМЕНТИ</u>	15
2.3. <u>ПРИРОДНІ РЕСУРСИ</u>	16
2.4. <u>КЛІМАТИЧНІ УМОВИ</u>	17
3. НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВІ РЕСУРСИ	19
3.1. <u>ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ І ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ</u>	19
3.2. <u>ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА БЕЗРОБІТТЯ</u>	20
3.3. <u>ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАРОБІТНА ПЛАТА</u>	22
4. ЕКОНОМІКА МІСТА	24
4.1. <u>СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</u>	24
4.2. <u>СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ ТА РОЗВИТОК ГОЛОВНИХ СЕКТОРІВ</u>	24
4.3. <u>РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ</u>	26
4.4. <u>ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ</u>	27
5. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ МІСТА	34
6. ФІНАНСОВА ІНФРАСТРУКТУРА ТА МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ	39
7. ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА ТА ЗВ'ЯЗОК	41
8. ІНФРАСТРУКТУРА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ	43
8.1. <u>МЕРЕЖА ЗАКЛАДІВ ТОРГІВЛІ ТА ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ</u>	43
8.2. <u>ГОТЕЛЬНИЙ БІЗНЕС</u>	44
9. ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА	45
9.1. <u>ЖИТЛОВИЙ ФОНД</u>	45
9.2. <u>КОМУНАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА ТА ІНЖЕНЕРНІ МЕРЕЖІ</u>	46
10. СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА МІСТА	49
10.1. <u>МЕРЕЖА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ</u>	49
10.2. <u>МЕРЕЖА ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</u>	53
10.3. <u>ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ</u>	55
11. СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	58

Перелік таблиць

ТАБЛИЦА 1.	Порівняння показників міста Мелітополя, Запорізької області, України (	5
ТАБЛИЦА 2.	СТРУКТУРА ТА ЧИСЕЛЬНІСТЬ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ТА ЇЇ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ	7
ТАБЛИЦА 3.	Порівняння з містами-конкурентами	13
ТАБЛИЦА 4.	КАТЕГОРІЇ ТА ВИДИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ МІСТА	14
ТАБЛИЦА 5.	ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАЯВНОГО НАСЕЛЕННЯ, ОСІБ (НА 01 СІЧНЯ)	19
ТАБЛИЦА 6.	ПРИРОДНИЙ ТА МІГРАЦІЙНИЙ РУХ НАСЕЛЕННЯ, ОСІБ	19
ТАБЛИЦА 7.	РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА ВІКОМ, ОСІБ	20
ТАБЛИЦА 8.	Рівні освіти серед населення у віці понад 18 років (2015 р.)	20
ТАБЛИЦА 9.	ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ ЗАЙНЯТОСТІ (КІЛЬКІСТЬ ОСІБ)*	21
ТАБЛИЦА 10.	Зайнятість за видами діяльності	21
ТАБЛИЦА 11.	Рівень зареєстрованого безробіття та навантаження на одну вакансію	21
ТАБЛИЦА 12.	Зареєстровані безробітні за рівнем освіти	22
ТАБЛИЦА 13.	Середня заробітна плата за видами діяльності, грн	23
ТАБЛИЦА 14.	Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності	24
ТАБЛИЦА 15.	Динаміка обсягів реалізованої продукції промислових підприємств м.	24
ТАБЛИЦА 16.	Найбільші роботодавці міста	25
ТАБЛИЦА 17.	Динаміка основних показників роботи малого бізнесу	26
ТАБЛИЦА 18.	Основні показники стану розвитку малого та середнього підприємництва	26
ТАБЛИЦА 19.	Основні показники розвитку інфраструктури підтримки бізнесу	27
ТАБЛИЦА 20.	Динаміка обсягів експортно-імпорتنних операцій підприємств міста Мелітополя	27
ТАБЛИЦА 21.	Обсяги експорту-імпорту товарів за 2017 рік	28
ТАБЛИЦА 22.	Товарна структура експорту-імпорту, тис. дол. США	28
ТАБЛИЦА 23.	Географічна структура експорту-імпорту, тис. доларів США	29
ТАБЛИЦА 24.	Структура прямих іноземних інвестицій за країнами походження	30
ТАБЛИЦА 25.	Об'єкти нерухомості, які можуть бути використані для підприємництва	30
ТАБЛИЦА 26.	Вільні земельні ділянки для потенційних інвесторів	32
ТАБЛИЦА 27.	Доходи бюджету, млн грн (сумарно)	34
ТАБЛИЦА 28.	Доходи міського бюджету на одного мешканця, грн	36
ТАБЛИЦА 29.	Структура видатків бюджету громади, млн грн	36
ТАБЛИЦА 30.	Найбільші платники податків у 2017 році, млн грн	37
ТАБЛИЦА 31.	Перелік та вартість реалізованих проектів за кошти державної субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів та ДФРР	37
ТАБЛИЦА 32.	Список банківських установ, розташованих на території міста Мелітополя	39
ТАБЛИЦА 33.	Перелік об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу міста	40
ТАБЛИЦА 34.	Показники міських перевезень	41
ТАБЛИЦА 35.	Мережа закладів торгівлі та громадського харчування та побутового обслуговування	43
ТАБЛИЦА 36.	Можливості для розміщення гостей у готелях, пансіонатах, турбазах	44
ТАБЛИЦА 37.	Кількість гостей, осіб	44
ТАБЛИЦА 38.	Стан житлового фонду	45
ТАБЛИЦА 39.	Введення нового житла	45
ТАБЛИЦА 40.	Забезпеченість мешканців житлом	45
ТАБЛИЦА 41.	Водопостачання та водовідведення	46
ТАБЛИЦА 42.	Теплопостачання (на рік)	47
ТАБЛИЦА 43.	Електропостачання	48
ТАБЛИЦА 44.	Заклади дошкільної та загальної середньої освіти	49
ТАБЛИЦА 45.	Перелік та опис дошкільних та шкільних закладів	50
ТАБЛИЦА 46.	Випускники освітніх закладів: вищих, професійно-технічних	52

<u>ТАБЛИЦА 47.</u>	<u>ДИНАМІКА СТРУКТУРИ ЗАГАЛЬНО ОСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ М. МЕЛІТОПОЛЯ ..</u>	52
<u>ТАБЛИЦА 48.</u>	<u>РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ.....</u>	53
<u>ТАБЛИЦА 49.</u>	<u>МІСТКІСТЬ ЛІКАРЕНЬ СТАНОМ НА 2017 РІК.....</u>	54
<u>ТАБЛИЦА 50.</u>	<u>РІВЕНЬ ВІДВІДУВАННЯ ЛІКУВАЛЬНИХ УСТАНОВ .....</u>	54
<u>ТАБЛИЦА 51.</u>	<u>ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ .....</u>	55
<u>ТАБЛИЦА 52.</u>	<u>МІСТКІСТЬ СПОРУД КУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....</u>	55
<u>ТАБЛИЦА 53.</u>	<u>ВИКИДИ ШКІДЛИВИХ РЕЧОВИН В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ, ТИС. Т.....</u>	58
<u>ТАБЛИЦА 54.</u>	<u>УТВОРЕННЯ ВІДХОДІВ І-ІІІ КЛАСІВ НЕБЕЗПЕКИ, ТИС. Т .....</u>	58
<u>ТАБЛИЦА 55.</u>	<u>ОБСЯГ ВИРОБЛЕНИХ ВІДХОДІВ ТА ВАРТІСТЬ УТИЛІЗАЦІЇ, ПЕРЕРОБКИ ТА ОЧИСТКИ .....</u>	59

Перелік рисунків

<u>Рис. 1.</u>	<u>ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ МЕШКАНЦІВ МІСТА (НАЯВНЕ НАСЕЛЕННЯ), ОСІБ.....</u>	19
<u>Рис. 2.</u>	<u>ДИНАМІКА ПРИРОДНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ, ОСІБ .....</u>	19
<u>Рис. 3.</u>	<u>ДИНАМІКА МІГРАЦІЙНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ, ОСІБ.....</u>	20
<u>Рис. 4.</u>	<u>ВІКОВА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ МІСТА У 2017 РОЦІ, %.....</u>	20
<u>Рис. 5.</u>	<u>СТРУКТУРА ЗАЙНЯТОСТІ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ, %.....</u>	21
<u>Рис. 6.</u>	<u>ДИНАМІКА СЕРЕДНЬОМІСЯЧНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ГРН .....</u>	22
<u>Рис. 7.</u>	<u>ДИНАМІКА ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПІДПРИЄМСТВ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ, МЛН ДОЛ. США.....</u>	27
<u>Рис. 8.</u>	<u>ДОХОДИ БЮДЖЕТУ, МЛН ГРН .....</u>	34
<u>Рис. 9.</u>	<u>ДИНАМІКА МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ 2013-2017 РР., МЛН ГРН.....</u>	35
<u>Рис. 10.</u>	<u>ПЛАТА (ПОДАТОК) ЗА ЗЕМЛЮ, МЛН ГРН .....</u>	35
<u>Рис. 11.</u>	<u>ДОХОДИ ВІД ВІДЧУЖЕННЯ НЕРУХОМОСТІ ТА ЗЕМЛІ, МЛН ГРН .....</u>	35
<u>Рис. 12.</u>	<u>ПОДАТОК НА НЕРУХОМІСТЬ, МЛН ГРН .....</u>	35
<u>Рис. 13.</u>	<u>АКЦИЗНИЙ ЗБІР, МЛН ГРН.....</u>	35
<u>Рис. 14.</u>	<u>ПОКАЗНИК КІЛЬКОСТІ ПЕРЕВЕЗЕНИХ ПАСАЖИРІВ, 2013-2017 РР.....</u>	41
<u>Рис. 15.</u>	<u>СУМАРНА ДОВЖИНА МАРШРУТІВ, КМ.....</u>	42
<u>Рис. 16.</u>	<u>ДИНАМІКА ЗМІНИ ПАСАЖИРООБОРОТУ.....</u>	42
<u>Рис. 17.</u>	<u>ПОКАЗНИК ЗАСЕЛЕНИХ БУДИНКІВ .....</u>	45
<u>Рис. 18.</u>	<u>ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ, ОСІБ.....</u>	49
<u>Рис. 19.</u>	<u>ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (ДІТЕЙ НА 100 МІСЦЬ) .....</u>	50
<u>Рис. 20.</u>	<u>ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЛІКАРЯМИ НА 10 ТИС. МЕШКАНЦІВ .....</u>	53
<u>Рис. 21.</u>	<u>ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ СТАЦІОНАРНИХ ДЖЕРЕЛ ЗАБРУДНЕННЯ .....</u>	58

1. Характеристика міста та регіону

1.1. Коротка характеристика міста

Мелітополь – місто обласного значення, адміністративний центр Мелітопольського району Запорізької області, з населенням 153992 особи (на 1 січня 2018 р.). Розташоване місто на річці Молочній, біля Молочного лиману, що прилягає до Азовського моря. Походження назви міста Мелітополя: від грецького «Мелітос» – «медове місто».

Порівняння показників міста Мелітополя, Запорізької області, України (на 01 січня 2018 р.)

Регіони	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі країни	Наявне населення, осіб	Населення у % до населення країни	Щільність населення, осіб/кв. км
Місто Мелітополь	49,66	0,008%	153992	0,37%	3101
Запорізька область	27183	4,503	1723171	4,07%	26,6
Україна	603628	100	42384403	100	70,22

Місто Мелітополь розташоване у південній частині Запорізької області. Відстань до обласного центру - 120 км.

Згідно з фізико-географічним районуванням місто розташоване в межах сухо-степової підзони Причорноморсько-Приазовського краю і відноситься до Присивасько-Приазовської низовинної області Нижньо-Молочанського фізико-географічного району. Близько 70% території міста розташовано на вододілі з середніми висотами 34-40 м над рівнем моря, решта - на крутому правому березі на схилі долини річки Молочної та її заплави. Відстань до узбережжя Азовського моря становить 50 -70 км.

Із загальної площі міста 3348 га території (близько 70%) зайняті житловими та промисловими будівлями.

Автомобільне сполучення: до Києва - 641 км; до Мінська - 1167 км; до Варшави - 1406 км; до Кишинєва - 607 км.

Місто має розгалужену систему транспортних комунікацій. Автомобільне сполучення забезпечують магістралі: з півночі на південь - Харків - Сімферополь, а з заходу на схід – Одеса-Ростов. Таким чином забезпечується міжнародне транспортне сполучення: дорога міжнародного значення Е58 Відень-Ужгород-Ростов-на-Дону та дорога міжнародного значення Е105 Кіркінєс-С.Петербург-Москва-Харків-Ялта.

У комунальній власності перебуває 345,91 км вулично-дорожніх мереж, в т.ч. з твердим покриттям - 179,46 км. З них 311,3 км - дороги місцевого значення.

У місті розташована залізнична станція Мелітополь Придніпровської залізниці.

У місті існує вантажний аеродром. Відстань до найближчого міжнародного аеропорту в м. Запоріжжя - 120 км.

Міська промисловість ґрунтувалася на виробництві обладнання для сільського господарства.

Наприкінці ХІХ ст. у місті налічувалося близько 30 невеличких промислових підприємств. Проте Мелітополь розвивався переважно як торгове місто. Цьому сприяло прокладення у 1870-х роках Лозово-Севастопольської залізниці. Найбільшого значення набула торгівля хлібом, шкірою, вовною та іншими продуктами сільського господарства.

У 70 - 80 роках ХХ століття підприємства Мелітополя входили до машинобудівного комплексу України. Сучасний Мелітополь зберіг традиційний економічний уклад, однак на даному етапі підприємства скоротили обсяги продукції, змінили структуру економічних зв'язків.

Сучасний Мелітополь – центр машинобудування, харчової та легкої промисловості, розвинутий науково-промисловий центр на південному Сході України.

У місті Мелітополі здійснює активну господарську діяльність 932 підприємства, у т.ч.: промислових підприємств, з них: в галузі машинобудування - 128 підприємств; в харчовій промисловості — 25 підприємств; в легкій промисловості - 18 підприємств.

Основні види продукції: холодильні установки, компресори, кольорове литво, розподільники та гідроциліндри, автопідіймачі, технологічне обладнання, машини пляшкомиїні, машини фасовочні, цегла силікатна, збірний залізобетон, стінові матеріали, зварні металоконструкції, швейні вироби, хліб і хлібобулочні вироби, олія, шрот, мінеральна вода, безалкогольні напої, пиво, консерви, м'ясо, ковбасні вироби, масло тваринне.

Обсяг реалізованої продукції промислових підприємств міста Мелітополя за 2017 рік склав 4012,2 млн. грн., приріст до попереднього року склав 677,5 млн. грн. або 20,3%.

Основні види продукції промислових підприємств міста: обладнання, механізми, електротехнічне обладнання, алюміній і вироби з нього, чорні метали та вироби з нього, транспорт, жири, олія, шрот, готові харчові продукти, швейні вироби та ін.

Впродовж 2017 року спостерігається істотне зростання експортного потенціалу промислових підприємств міста.

Низка мелітопольських підприємств є відомими не тільки в Україні, а і в інших країнах світу. Серед цих підприємств - завод турбокомпресорів «Турбоком», єдине підприємство такого роду в Україні, що виготовляє турбокомпресори для всіх видів автомобілів та сільськогосподарської техніки, які виробляються на території СНД, Японії та ЄС. Підприємство має міжнародний сертифікат системи контролю якості ISO 9001:2008.

Таврійська ливарна компанія «ТАЛКО», маючи міжнародний сертифікат системи менеджменту якості DIN EN ISO 9001:2000, здійснює експортні поставки в Італію та Німеччину.

Карта експортних поставок компанії «Термоліт», яка здійснює виробництво індукційного ливарного та гриючого обладнання, налічує 16 країн.

Мелітопольський олійноекстракційний завод здійснює поставки до таких країн, як США, Іспанія, Корея, Китай, Індія, Нідерланди, Польща.

У соціальному сенсі Мелітополь традиційно розвивався як полікультурне середовище, відзначався мовною та релігійною толерантністю, 3 березня 2008 року Мелітополь є представником України у міжнародній програмі «Інтеркультурні міста», яка об'єднує 21 місто з усієї Європи. Ця програма Ради Європи має на меті налагодження та підтримання діалогів між нацменшинами і владою, встановлення доброзичливих відносин між самими меншинами

Сфера освіти міста представлена 26 дошкільними закладами, 22 загальноосвітніми закладами, 9 професійно-технічними освітніми закладами.

Сфера охорони здоров'я міста представлена установами - КУ «ТМО «Багато профільна лікарня інтенсивних методів лікування та швидкої допомоги» (в т.ч. 7 амбулаторій сімейної медицини), КУ «Мелітопольська міська лікарня №2» (в т.ч. 7 амбулаторій сімейної медицини), КУ «Мелітопольська дитяча лікарня», КУ «Центр первинної медичної допомоги №1», КУ «Центр первинної медичної допомоги №2». У місті також функціонують пологовий будинок, станція швидкої медичної допомоги, 2 поліклініки, а також стоматологічна поліклініка, психіатричний диспансер та протитуберкульозний диспансер, КУ «Мелітопольський центр профілактики і боротьби зі СНІДом», КУ «Мелітопольський онкологічний диспансер», КУ «Мелітопольська станція переливання крові».

Культурна спадщина міста представлена 4 пам'ятками монументального мистецтва, 19 пам'ятками історії місцевого значення, 3 пам'ятками археології, парк - пам'яткою садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, 14 об'єктами архітектури міста, які мають історико-культурну цінність. У Мелітопольському районі розташований Державний історико-археологічний музей-заповідник «Кам'яна Могила».

Об'єкти культури міста представлені Палацами культури - ім. Т. Г. Шевченка, залізничників, Мелітопольським міським краєзнавчим музеєм, етнографічним музеєм «Кале», Арт - галереєю «Арт - Хауз», кінотеатром «Перемога», оздоровчим центром «Вітамін», спортивним клубом «Терра-Спорт».

1.2. Інформація про орган місцевого самоврядування

Мелітопольська міська рада утворена в 1923 році. Загальна кількість депутатів Мелітопольської міської ради VII скликання – 42 особи.

Працюють постійні депутатські комісії:

- з питань бюджету та соціально-економічного розвитку міста (9 депутатів);
- з питань житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу, підприємництва, промисловості (9 депутатів);
- з гуманітарних питань, боротьби з корупцією, законності, регламенту, депутатської діяльності та етики (5 депутатів);
- з питань земельних відносин та комунальної власності територіальної громади (9 депутатів);
- з питань архітектури, будівництва, транспорту, зв'язку та регуляторної політики (7 депутатів).

Рішенням 31 сесії Мелітопольської міської ради від 17.05.2017 № 11 утворено виконавчий комітет Мелітопольської міської ради Запорізької області у кількості 17 (сімнадцять) осіб та затверджено його персональний склад.

Структура та чисельність Мелітопольської міської ради та її виконавчих органів

№ п/п	Посада	Чисельність
1	Міський голова	1
2	Перший заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради	1
3	Заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради	4
4	Керуючий справами виконавчого комітету Мелітопольської міської ради	1
5	Секретар Мелітопольської міської ради	1
6	Відділ забезпечення роботи міської ради	3
	Разом	11
7	Структурні підрозділи виконавчого комітету	153,5
	Разом	164,5
8	Фінансове управління	25,5
9	Управління соціального захисту населення	98
10	Управління житлово-комунального господарства	19,5
11	Служба у справах дітей	13,5
12	Управління освіти	6
13	Відділ охорони здоров'я	5
14	Відділ культури	5
15	Управління молоді та спорту	10
16	Управління комунальною власністю	5
17	Відділ капітального будівництва	10,5
	Разом	198
	Всього	362,5

1.3. Інформація про об'єднання громадян і засоби масової інформації

Об'єднання громадян

У місті Мелітополь налічується 112 міських організацій політичних партій та 380 громадських організацій, 56 релігійних громад, 29 національно-культурних товариств.

Серед загального списку громадських організацій представлені як структурні утворення загальноукраїнських, так і організації, створені за ініціативи громадськості міста.

Найбільш активними є близько 30 громадських організацій міста. Основні напрями діяльності громадських організацій: культурно-просвітницька діяльність, патріотичне виховання, краєзнавча робота, допомога соціально-незахищеним верствам населення, волонтерська

допомога Збройним Силам України, військовослужбовцям-учасникам АТО та ООС, внутрішньо переміщеним особам, розвиток спорту тощо.

Важливе місце в громадському житті міста посідають національно-культурні товариства, благодійні організації патріотичного спрямування, волонтерські та ветеранські організації, які беруть активну участь у важливих подіях суспільно-політичного життя міста.

Засоби масової інформації

У Мелітополі існують різноманітні інститути публічного й відкритого поширення інформації, які разом становлять систему друкованих і електронних засобів масової інформації. Вони включають 5 новинних газет, 2 телеканали, близько 10 місцевих радіостанцій і міські інформаційні веб-сайти.

До друкованих засобів відноситься преса, а саме, газети «Мелітопольские ведомости», «Головна газета Мелітополя», «Новий день», «Наш город» і «Наdejда».

До електронних ЗМІ відносяться радіомовлення, зокрема, «Радио Шарманка», «Ретро FM», «Ера FM», «Хіт FM», «Стильне радіо», «Мелодія», «Радіо Шансон», «Ностальжи», «Перець FM»; телебачення: КП «ТРК «Мелітополь» і телерадіокомпанія «МТВ-ПЛЮС»; інтернет-ресурси: офіційний веб-сайт Мелітопольської міської ради, сайти міста Мелітополя «РИА Мелітополь», «МВ (Местные вести)», «Наш город», «0619.com.ua», «Мелітопольский уезд», «Мы за Мелітополь» та інші. Також до електронних ЗМІ відносяться соціальні мережі — офіційні сторінки прес-служби Мелітопольської міської ради та інших ресурсів у «Інстаграм» і «Фейсбук».

Друковані та електронні ЗМІ Мелітополя висвітлюють суспільно-політичні події як міста, так і Мелітопольського району, Запорізької області та України в цілому. Дві телекомпанії ретранслюють передачі центральних телеканалів, а також мають по кілька годин на добу власного ефірного часу, зайнятого телепередачами на місцеву тематику.

Також засоби масової інформації Мелітополя виконують важливу роль у підвищенні іміджу, привабливості та відкритості міста, його готовності до інновацій та партнерства, залучення туристів та нових мешканців. Так, ці інститути постійно розповсюджують інформацію про наявність яскравого культурного життя Мелітополя, масові суспільні заходи, розвиток міста у соціально-економічній, політичній, культурній сферах, діяльність міської влади, підприємств, установ, організацій тощо.

1.4. Історична довідка про місто

На місці сучасного Мелітополя протягом багатьох тисячоліть у південних степах, змінюючи один одного, жили різні кочові народи: скіфи (з VII століття до н. е.), гуни (з IV століття н. е.), авари (з VI століття), хазари (з VIII століття), печеніги (з X століття), половці (з XI століття), татари (з XIII століття). Численні артефакти скіфського періоду були виявлені в Мелітопольському кургані. Петрогліфи різних історичних епох (від XXIV-XXII століть до н. е. до XXII століть н.е.) збереглися на брилах пісковика на території унікальної пам'ятки історії і природи заповідника Кам'яна могила.

3 лютого 1784 року було створено Мелітопольський повіт, центром якого мало стати місто Мелітополь. Однак, через слабку заселеність краю місто так і не було засновано. Довгий час повіт зовсім не мав столиці, потім в 1796-1797 роках столицею був Токмак, а з 1801 року - Оріхів.

Місто було засновано у 1784 році. 2 лютого 1784 було видано указ про створення поселення на щойно завойованих землях Таврійської губернії. На місці нинішнього міста було розташоване невелике ногайське селище Кизил-Яр. У липні 1769 року російське військово-командування побудувало тут редут, в якому чергову службу несли запорізькі козаки. В цьому ж році виникло поселення на правому березі річки Молочної, в якому поселилися сім'ї козаків та відставних солдат. Свою сучасну назву місто отримало 7 січня 1842 року. Слободу віднесли до категорії міст та назвали Мелітополь на честь портового міста Меліта.

До кінця XIX століття «медове» місто активно розвивалося. І від початку існування стало торговим промисловим та навчальним центром для Приазов'я. Один із найперших

навчальних закладів - технічне училище, на місці якого тепер розташовується Таврійська державна агротехнічна академія.

У 1842 році поселення Новоолександрівка, яке розвивалося на території сучасного Мелітополя, була переведена в розряд міст, призначена центром Мелітопольського повіту і перейменована в Мелітополь. Місто стало швидко зростати, багато в чому завдяки своєму розташуванню на перехресті транспортних шляхів. Зміцнення ролі Мелітополя як торгового центру регіону особливо сприяла прокладення в 1874 році залізниці, що зумовило збільшення через місто транспортного потоку зерна і борошна, які поставляються на експорт.

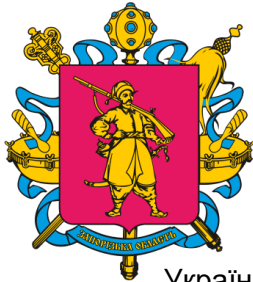
З кінця XIX століття в Мелітополі стала швидко розвиватися промисловість. Поряд з кустарними майстернями виникли такі великі на ті часи підприємства, як завод братів Классен з виробництва сільськогосподарського обладнання, завод Зафермана з виробництва нафтових двигунів, залізничне депо. У 1889 році в Мелітополі вже працювали 14 фабрик і заводів. У 1895 році вступила в дію перша електростанція.

У першій половині XX століття місто зазнало численних соціальних та економічних змін, однак ключові напрями розвитку залишалися незмінними.

В кінці 1950-х років на підприємствах міста був налагоджений випуск промислових холодильних установок, силових агрегатів для автомобіля «Запорожець» і іншої техніки. Другою важливою галуззю промисловості міста залишалася харчова промисловість, яка переробляла сільськогосподарську продукцію, що поставлялася аграрними підприємствами регіону. Якщо до війни центр Мелітополя був на перехресті вулиць Олександра Невського та Університетської, то після війни житлове будівництво стало вестися переважно у верхній, нагірній частині міста. У 1950-1980 роках нові райони з багатоповерховою забудовою виникли на Новому Мелітополі, Мікрорайоні, на проспекті Богдана Хмельницького і вулиці Героїв України.

У перше десятиліття української незалежності економіка Мелітополя пережила глибоку кризу. Підприємства міста значно знизили обсяги виробництва, а деякі зовсім зупинилися. Гостро постала проблема безробіття. Позитивні тенденції в економіці намітилися тільки на початку 2000-х років.

1.5. Коротка характеристика Запорізької області

Основні тенденції соціально-економічного розвитку області

У 2017 році соціально-економічний розвиток області характеризується відновленням позитивної динаміки промислового виробництва та зовнішньоекономічної діяльності, поліпшенням ситуації у будівельній галузі та у сфері залучення інвестиційних ресурсів, фінансової спроможності місцевих бюджетів, збільшенням рівня доходів населення.

За рейтинговою оцінкою економічного і соціального розвитку регіонів України, запровадженою Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, (за останніми офіційними даними Мінрегіону України) Запорізька область займає 3 місце в Україні за напрямками «Економічна ефективність» та «Інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця».

Соціально-економічний розвиток кожного регіону має свої особливості та відмінності. Одним з основних показників, що характеризує регіональний розвиток, є валовий регіональний продукт, який відображає ефективність функціонування економіки.

За останніми статистичними даними Запорізька область посідає 9 місце серед регіонів України за обсягом валового регіонального продукту, який склав 89,1 млрд. грн., а в розрахунку на одного мешканця – 5 місце та 50,6 тис. грн. відповідно.

Зважаючи на негативну динаміку в промисловості протягом 2012-2016 років, на яку припадає 40% валової доданої вартості, індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту за 2016 рік (за попередніми даними) склав 98,1% (по Україні – 102,3%), що відповідає 22 місцю серед регіонів України.

У загальному випуску товарів та послуг області понад 65% становить проміжне споживання. Це один із найвищих показників серед регіонів, який свідчить, що в структурі економіки

області значну питому вагу складають галузі сировинної спрямованості, що виробляють продукцію з низькою доданою вартістю, а також енергоємні. Крім того, аналіз структури економіки області та бюджетних надходжень свідчить, що обласна економіка має значну частину підприємств великого бізнесу, які у значній мірі залежать від кон'юнктури зовнішнього ринку.

Промисловість

Промисловий комплекс області забезпечує:

- 70,9% загального обсягу високовольтної апаратури в Україні,
- 28,4% – електроенергії,
- 38,4 % – сталі,
- 28,8% – прокату чорних металів,
- 18,8% – чавуну;
- 54,6% надходжень до місцевого бюджету області (2,7 млрд. грн. за січень-жовтень 2017 року);
- 139 тис. штатних працівників із середньою зарплатою 8166 грн.;
- 68% загального обсягу капітальних інвестицій області (6,9 млрд. грн. за січень-вересень 2017 року).

Запорізька область входить до складу провідних індустріальних регіонів України, стабільно посідаючи провідні місця за обсягом реалізованої промислової продукції, у т.ч. і в розрахунку на одного мешканця.

Загальний обсяг реалізованої промислової продукції склав 151,7 млрд. грн. (на 34,4 % більше, ніж у січні-жовті 2016 року), або 8,8% обсягу реалізації по Україні (3 місце серед регіонів).

У загальному обсязі реалізації найбільша питома вага припадає на підприємства металургії (38,4 % від загального обсягу), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря реалізації промисловості області (23,2 %), машинобудування (11,8 %) та харчової промисловості (11,5 %).

У 2017 році в області після п'ятирічного падіння відновлено позитивну динаміку промислового виробництва, що в свою чергу є основою для подальшого підвищення соціальних стандартів.

Так, за підсумками січня-листопада 2017 року усі провідні галузі промисловості спрацювали з позитивною динамікою; найбільше зростання – у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції (на 34,6 %), а також постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (на 12,7 %).

Завдяки розширенню внутрішньої кон'юнктури та освоєнню нових зовнішніх ринків зростання в машинобудуванні склало 6,1 %, а в супутній галузі – металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування – на 4,6 %.

Крім того, збільшилися обсяги виробництва в галузі з текстильного виробництва, виробництва одягу та шкіри (на 13,3 %), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (на 10,7 %); виробництва коксу та продуктів нафтопереробки (на 7,4%); добувній промисловості і розробленні кар'єрів (на 2,5 %). Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів залишилося на рівні січня-листопада 2016 року.

Середньомісячна заробітна плата штатних працівників у промисловості за січень-жовтень 2017 року становила 8166 грн. та збільшилася у порівнянні з відповідним періодом 2016 року на 24,7 %, у т.ч. на підприємствах переробної промисловості – 7784 грн. (на 28,8 %), постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 10237 грн. (на 17,8 %).

За січень-вересень 2017 року прибутковими підприємствами промисловості, частка яких у загальній кількості становила 94,1 % (по Україні – 68,2 %), отримано 14,4 млрд. грн. прибутку. У порівнянні з відповідним періодом 2016 року сума прибутку збільшилась на 40,2 %, або на 4,1 млрд. грн.

Збитки збиткових підприємств склали 1,42 млрд. грн. та зменшилися у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року на 71,1 %, або на 3,5 млрд. грн., їх питома вага склала 33,2 % (за січень-вересень 2016 року – 34,7 %).

Необхідно відзначити, що незважаючи на складні умови та низку проблемних питань у промисловому комплексі області (зокрема: ще відчуваються наслідки скорочення експортних поставок на російський ринок та неповна завантаженість виробничих потужностей провідних підприємств області; збільшення цін на сировину та матеріали, енергоносії для промислових споживачів та інших складових собівартості продукції; непередбачуваність кон'юнктури на світових ринках та зниження світових цін на продукцію основних статей експорту) підприємства галузі продовжують опановувати нові ринки збуту, освоювати нові види продукції, впроваджувати нові технології та потужності, розширювати асортимент продукції. Зокрема у 2017 році на:

- ПАТ «Запоріжсталь» у рамках Програми технічного переобладнання основних фондів до 2017 року завершено реконструкцію доменної печі № 3 (з 2012 року підприємством направлено на модернізацію майже 9 млрд. грн.; комбінат став об'єктом з найбільшими обсягами інвестицій в Україні);
- АТ «Мотор Січ» на технічне переобладнання виробництва, впровадження новітніх технологій вкладено 2,3 млн. грн., на інвестиційну діяльність – 615,6 млн. грн.;
- ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат» на реалізацію заходів Стратегічної програми розвитку і технічної модернізації виробництва підприємства вкладено 4,1 млн. грн., на інвестиційну діяльність – 45,3 млн. грн.;
- ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат» введено в експлуатацію пусковий комплекс по видачі руди на поверхню з горизонту 1100 м продуктивністю 2,5 млн. т руди на рік (загальний обсяг інвестицій – 1,6 млрд. грн.).

Крім того, на інноваційно-інвестиційну діяльність КП «НВК «Іскра» вкладено 54,4 млн. грн., ПрАТ «Дніпроспецсталь» – 42,5 млн. грн., ПАТ «Запорізький завод феросплавів» – 35,7 млн. грн., ПАТ «Гідросила МЗТГ» – 28,1 млн. грн., ДП «ЗМКБ «Прогрес» – 21,1 млн. грн., ТОВ «Бердянський кабельний завод» – 16,2 млн. грн., ТОВ «Гірничодобувна компанія «Мінерал» – 8,5 млн. грн., ПрАТ «Запорізьке кар'єроуправління» – 4,2 млн. грн.

Енергетика

Запорізька область – єдина в Україні, на території якої виробляються всі види електроенергії. Усіма генеруючими підприємствами в області виробляється кожен четвертий кіловат електроенергії в країні.

Енергетичним комплексом області за січень-листопад 2017 року вироблено 40,4 млрд. кВт годин електроенергії, що на 15,4 % більше, ніж за січень-листопад 2016 року, у тому числі: ВП «Запорізька АЕС» ДП НАЕК «Енергоатом» вироблено 31,3 млрд. кВт/год. (77,5 % до загального виробництва), ВП «Запорізька ТЕС» ПАТ «ДТЕК «Дніпроенерго» – 5,8 млрд. кВт/год. (14,3%) та філією «Дніпровська ГЕС» ПрАТ «Укргідроенерго» – 2,6 млрд. кВт/год. (6,5%).

За січень-вересень 2017 року підприємствами, що виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії, та приватними домогосподарствами вироблено 618,7 млн. кВт. год., що на 2,3 % більше, ніж за аналогічний період 2016 року, в тому числі приватними домогосподарствами, у яких встановлені сонячні панелі, вироблено 184,7 тис. кВт. год. (у 6,7 рази більше).

З початку 2017 року Ботієвською вітроелектростанцією (далі – ВЕС), потужністю 200 МВт вироблено 502,0 млн. кВт. год. електроенергії. У Токмацькому районі сонячною електростанцією (потужністю 10 МВт) вироблено електроенергії 6,9 млн. кВт. год.

Компанія ТОВ «Вінд Пауер» ДТЕК продовжує роботи по будівництву двох ВЕС вітропарку «ДТЭК Приазовський» у Приморському та Приазовському районах.

Чернігівською селищною радою Запорізької області проводиться робота щодо залучення інвестора для будівництва парку сонячної електростанції потужністю 50 МВт.

Транспорт і зв'язок

Транспортна галузь одна із важливих галузей економіки області, яка має вагомий вплив на стан регіонального розвитку.

Транспортна система області включає: 1059,2 км залізничних доріг, з них 409,7 км – електрифіковано; 6986 км автомобільних доріг загального користування, з них 6830,2 км – з твердим покриттям; Запорізький аеропорт, Запорізький річковий порт та Бердянський морський торговельний порт.

У структурі транспортних перевезень найбільша частка перевезень пасажирів (53,6 %) належить автомобільному транспорту, вантажів (72,2 %) – залізничному.

За 11 місяців 2017 року послугами пасажирського транспорту скористалися 110,4 млн. пасажирів, що на 3,0 % менше, ніж за відповідний період 2016 року, у т.ч. залізничним транспортом – на 2,1 % менше. Негативний вплив мало підвищення тарифів на перевезення та цін на енергоносії.

Водночас, зросли обсяги пасажирських перевезень автомобільним транспортом – на 2,4 %, авіаційним – на 83,3 %, водним – на 40,7 %. Пасажиропотік збільшився на 5,6 % та становив 2056,2 млн. пас. км.

Протягом 11 місяців 2017 року всіма видами транспорту області перевезено 17,3 млн. тон вантажів, що на 5,6 % більше, ніж за відповідний період 2016 року, у т.ч. обсяги перевезень вантажів автомобільним транспортом зросли на 26,6 %, авіаційним – на 19,4%, водним – на 8,5%. Вантажообіг збільшився на 8,6 % та склав 8579,6 млн. т км.

За підсумками січня-вересня 2017 року отримано доходів від наданих послуг зв'язку в обсязі 1,4 млрд. грн., що на 3,1 % більше, ніж за січень-вересень 2016 року; обсяг реалізації послуг зв'язку населенню склав понад 1,0 млрд. грн. (на 8,6 % більше).

Агропромисловий комплекс

Аграрний сектор є важливою стратегічною галуззю економіки області, яка забезпечує продовольчу безпеку нашого регіону та зайнятість частини сільського населення.

У галузі створюється майже 15 % валової доданої вартості області (для порівняння – у 2012 році – 8,5 %) та зайнято майже 153 тис. працівників, що становить 22 % від загальної чисельності населення, зайнятого економічною діяльністю.

У сільськогосподарському виробництві задіяно 1880,0 тис. га ріллі, що складає 7 % від загальної площі ріллі України.

Питома вага Запорізької області в загальному обсязі виробництва продукції сільського господарства України становить 4,2 % (11 місце серед регіонів України).

Питома вага галузі рослинництва у загальному обсязі виробництва сільськогосподарської продукції регіону складає 82,0 %, тваринництва – 18,0 %.

Завдяки вирощуванню маржинальних культур рівень рентабельності від реалізації продукції рослинництва за 2016 рік склав 57,9 % (в Україні – 37,3 %). Рівень рентабельності від реалізації продукції тваринництва становив 2,3 % (в Україні – 7,7 %).

Область займає провідні позиції в державі з виробництва зернових культур (6 місце) та соняшнику (5 місце), а також щодо їх експорту на зовнішніх ринках. Обсяг експорту зернових та олійних культур області за січень-вересень 2017 року склав 134,6 млн. дол. США (на 28,6 % більше, ніж у січні-вересні 2016 року), що становить 2,2 % загального обсягу експорту зернових та олійних культур України (випереджаючи такі області, як Дніпропетровська, Харківська та Херсонська).

Будівельна діяльність

Будівельна галузь є однією із важливих галузей економіки, від якої залежить функціонування та розвиток суміжних галузей в області.

Основою будівельного комплексу області є близько 1000 будівельних підприємств та організацій, де зайнято – 3,8 тис. осіб, або 1 % від штатної чисельності працівників області.

Для забезпечення матеріальними ресурсами підприємств будівельного комплексу в області в наявності є основні виробничі потужності з випуску будівельних матеріалів, елементів збірних будівельних конструкцій тощо.

За питомою вагою в загальному обсязі будівельних робіт область посідає 11 місце в Україні, за темпом росту – 10 місце.

За характером будівництва обсяги робіт розподілились таким чином: роботи з нового будівництва, реконструкції та технічного переоснащення – 63,1 % від загального обсягу, решта – з капітального та поточного ремонтів (25,6 % та 11,3 % відповідно).

Моніторинг загальнодержавних статистичних даних за останні роки свідчить про низькі обсяги будівництва житла в області на фоні наявної потреби в ньому. Запорізька область разом з Донецькою, Луганською, Кіровоградською та Херсонською областями замикає рейтинг регіонів. Окрім необхідності в реновації житлового фонду, в області спостерігається низький рівень забезпеченості домогосподарств житловою площею. Особливої уваги

потребує питання забезпечення житлом пільгових категорій населення, таких як, інваліди, багатодітні сім'ї, учасники АТО, а також членів їх сімей, тимчасово переміщені особи, тощо.

Основними факторами, які негативно впливають на розвиток будівельної галузі є: низька платіжоспроможність населення; збільшення рівня витратності будівельних робіт через зростання цін на будівельно-монтажні роботи (зокрема, на 21,9 % у січні-листопаді 2017 року до грудня 2016 року), у тому числі внаслідок зростання цін на іншу неметалеву мінеральну продукцію (на 10,7 %) та металургійне виробництво (на 4,6 %); звуження попиту з боку підприємств реального сектору економіки.

Місто Мелітополь є частиною Запорізької області і економіка міста Мелітополя є частиною економіки Запорізької області, яка гармонійно інтегрована до усього регіону.

1.6. Коротка характеристика міст-конкурентів

Мелітополь є містом обласного значення, самостійною та самоврядною адміністративно-територіальною одиницею у складі Запорізької області. Мелітополь конкурує за людські та фінансові ресурси з містами Запорізької та Дніпропетровської областей.

Порівняння з містами-конкурентами

Показники	2016				2017			
	Мелітополь	Бердянськ	Нікополь	Павлоград	Мелітополь	Бердянськ	Нікополь	Павлоград
Територія, км ²	49,66	80,0	50,0	59,3	49,66	80,0	50,0	59,3
Населення	154,9	116,2	113,9	107,7	153,99	114,8	112,1	106,1
Зареєстровані безробітні	743	1647	-	-	620	1426	-	-
Середня заробітна плата	3727,73	3991,41	5157,16	3869,65	5446,30	5350,18	7103,0	6446,0

Головними конкурентами в економічному, науково-освітньому та культурному напрямках є місто Бердянськ Запорізької області, яке розміщено найближче до міста Мелітополя, а також міста Нікополь та Павлоград Дніпропетровської області. Не менш суттєвим конкурентом постає м. Маріуполь,

2. Земельні та природні ресурси

2.1. Земельні ресурси і територія міста

Згідно форми звітності 6-зем загальна площа земель м. Мелітополь становить 4246,0 га, однак багато територій міста на сьогодні відносяться до Мелітопольського району. Територія міста по обміру опорного плану складає 4975,0 га.

На підставі передбаченого проектом перспективного розвитку економіки, соціальної сфери, інженерно – транспортної інфраструктури міста, були визначені території, що потрібні для розміщення усіх видів міського будівництва, які складають 2886,0 га.

За рахунок внутрішньо міських ресурсів можливо використання 606,0 га і виникає необхідність включення в проектні межі міста ще 2280,0 га земель Мелітопольського району.

Крім того, до проектної межі міста включено ще 505,0 га забудованих земель, які безпосередньо межують з м. Мелітополь, з яких 55,0 га - це військове містечко, 250,0 га – території садибної забудови та 140,0 га – виробничі території, які на сьогодні знаходяться за межами міста. Таким чином проектна межа міста в порівнянні з обміром опорного плану збільшується на 2785,0 га за рахунок:

- земель Міністерства оборони - 85,0 га ;
- Семенівської сільської ради – 140,0 га;
- Новенської сільської ради – 2205,0 га;
- Костянтинівської сільської ради – 355,0 га.

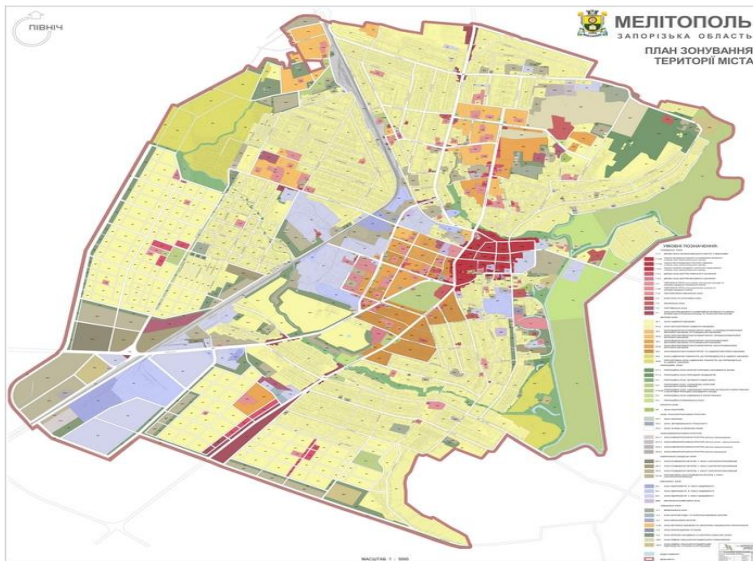
Територія міста в проектних межах складатиме 7760,0 га.

Категорії та види використання земель міста

№	Категорії земель та вид використання	Кількість власників і користувачів	Площа земель – всього, га	Землі с.-г. призначення, га	Забудовані землі, га
1	Громадяни, яким надані землі у власність і користування	43516	2577,1867	1637,7238	939,4629
2	Особисті підсобні господарства (державні акти старого зразка)	7624	468,7025	468,7025	
3	Ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських будівель (присадибні ділянки)	25507	1820,1594	1069,7700	750,3894
4	Ділянки для садівництва	1666	107,9141	99,1141	8,8000
5	Ділянки для гаражного будівництва	7242	36,1304		36,1304
6	Ділянки для городництва	4	0,1372	0,1372	
7	Ділянки для здійснення несільськогосподарської підприємницької діяльності	1473	144,1431		144,1431
8	Ділянки для сінокосіння та випасання худоби	X			
9	Заклади, установи, організації	615	638,5381	13,2000	625,3381
10	Промислові та інші підприємства	48	247,3959		247,3959
11	Підприємства та організації транспорту, зв'язку	15	144,2718		103,5018
12	Частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	10	7,0299		7,0299
13	Організації, підприємства і установи природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та	4	34,3351	0,1500	34,1851

	історико-культурного призначення				
14	Спільні підприємства, міжнародні об'єднання і організації з участю українських, іноземних юридичних та фізичних осіб	1	22,5635		22,5635
15	Підприємства, що повністю належать іноземним інвесторам	1	0,9121		0,9121
16	Землі запасу та землі, не передані у власність та постійне користування в межах населених пунктів (які не надані у тимчасове користування)	X	573,7669	13,8654	290,6609
17	Землі, не надані у власність або постійне користування в межах населених пунктів	X	57,9324		9,6918
18	Землі загального користування	X	515,8345	13,8654	280,9691
19	Крім того землі, не надані у власність та постійне користування в межах населених пунктів (які надані у тимчасове користування)	X	253,1378	7,6706	233,8869
20	Всього земель, які входять до адміністративно-територіальних одиниць	44210	4246,0000	1664,9392	2271,0502
21	ВСЬОГО ЗЕМЕЛЬ	X	4246,0000	1664,9392	2271,0502

2.2. Містобудівні документи

Генеральний план м. Мелітополя розроблений ДП Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто» ім. Ю.М. Білоконя на замовлення виконавчого комітету Мелітопольської міської ради згідно з договором від 27.10.2011 № 651-01-2011 відповідно до вимог ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту», пройшов громадське обговорення з 13.04.2016 р. по 13.05.2016 р. і експертизу державного підприємства «Укрдержбудекспертиза».

Рішенням 32 сесії Мелітопольської міської ради VII скликання від 26.06.2017 №7 «Про затвердження генерального плану міста Мелітополя» було затверджено Генеральний план міста Мелітополя та історико-архітектурний план з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів м. Мелітополя.

Проект встановлення Адміністративної межі міста Мелітополя було розроблено та затверджено рішенням виконкому Обласної ради народних депутатів Запорізької області від 12.08.1965 року № 529. Зазначений проект встановлення межі міста був погоджений з усіма суміжними землекористувачами, межові знаки встановлені на місцевості. Адміністративні межі міста були офіційно нанесено на Державні картографічні матеріали, у тому числі картографічні плани масштабу 1:2000, 1:5000, 1:10000. Затверджена площа складає 4966 га.

У 1990 р. Обласним управлінням Держкомзему Запорізької області (Земельним управлінням обласної ради) без будь яких підстав до Державної статистичної звітності було внесено площа м. Мелітополь 4246 (різниця 720 га.)

Рішенням Мелітопольської міської ради Запорізької області від 26.06.2017 №7 затверджено Генеральний план міста. Згідно з Генеральним планом перспективна площа міста складає 7760,0 га. Станом на 01.01.2018 р. нова адміністративна межа міста не затверджена.

2.3. Природні ресурси

В адміністративних межах м. Мелітополь розташоване Мелітопольське родовище прісної води (питні підземні води). Мелітопольське родовище експлуатується для водопостачання міста з 1960 р. Схема розташування свердловин площинна, безсистемна. Відстань між свердловинами складає 250-1500 м.

Для централізованого водопостачання Мелітополя експлуатуються підземні води Мелітопольського й Ново-Пилипівського родовищ корисних копалин, що відносяться до водних об'єктів загальнодержавного значення та включені до Державного фонду родовищ корисних копалин. Ново-Пилипівське родовище знаходиться на відстані 12 км на північний схід від м. Мелітополь.

За складністю умов Мелітопольське та Ново-Пилипівське родовища підземних вод відносяться до групи родовищ дуже складної геологічної будови (3 група) відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр. Живлення водоносних горизонтів обох родовищ відбувається за рахунок інфільтрації атмосферних опадів в області неглибокого залягання водовміщуючих порід на північному сході регіону та перетоку з інших водоносних горизонтів. Розвантаження здійснюється в Азовське море, річку Дніпро, через водовідлив на шахтному полі Південно-Білозірського залізрудного родовища та діючих водозаборів. Геологорозвідувальні роботи з переоцінки експлуатаційних запасів підземних вод Мелітопольського та Ново-Пилипівського родовищ корисних копалин виконані НВП «АКВА» в 2002 р. Отримані за результатами моделювання прогнози показники зниження рівнів підземних вод у свердловинах Мелітопольського та Ново-Пилипівського родовищ менше максимально допустимого значення. Тобто, родовища спроможні віддавати розраховану на період експлуатації (25 років) кількість води без загрози вичерпання та суттєвої зміни якості.

Балансові експлуатаційні запаси питних підземних вод Мелітопольського родовища у кількості 21390 куб. м / добу і Ново-Пилипівського родовища у кількості 37600 куб. м / добу затверджені ДКЗ України в 2005 р. на розрахунковий термін 25 років (протоколи від 17.06.2005 № 981 та № 982). Матеріали звіту та протоколів дають змогу на законній підставі користуватися природним ресурсом загальнодержавного значення – питною водою, повноцінно планувати водопостачання міста з комунальних та відомчих водозаборів на 25 років та здійснювати ліцензування діяльності щодо користування надрами. Мелітопольське та Ново-Пилипівське родовища є підготовленими до подальшого промислового використання на базі затверджених запасів.

Поверхневі води в межах міста представлені річкою Молочною, що протікає околицею міста довжиною 10 км, та малопотужними струмками в гирловій частині Кізіярської та Піщанської балок, які впадають у річку Молочну. Річка відноситься до водоймищ 2 категорії. Падіння рівня води у річці незначне, що обумовлює її спокійну плавну течію із швидкістю близько 0,1 м/с. Живлення річки дощове та снігове, в меншій мірі – ґрунтове. Сучасний стан річки Молочної не сприятливий для повноцінного її функціонування. Вода річки Молочної непридатна для водопостачання, мінералізація її перевищує 3,0 г/л. Забрудненість її русла значно перевищує можливості цієї природної системи до самоочищення та самовідновлення. Тому цей водний об'єкт природного середовища міста найбільше потерпає від антропогенно-техногенного навантаження.

На території м. Мелітополь розташовано 8 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, з них 1 – загальнодержавного значення, 7 – місцевого значення.

1. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Парк ім. Горького», розташований в центральній частині міста по вул. Героїв України, 1 з загальною площею 31,87 га. Парк створений в 1927 р. Об'єктом ПЗФ парк оголошений згідно з Постановою Ради Міністрів України від 29.01.1960 № 105.

2. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк біля залізничної станції», оголошений об'єктом ПЗФ згідно з рішенням Запорізького облвиконкому від 25.09.1984 № 315 з затвердженою площею 5,5 га. Парк розташований в північно-західній частині міста біля залізничного вокзалу по вул. Чайковського.
  3. Заповідний об'єкт — ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб черешчатий», який росте в «Парку біля залізничної станції», оголошено об'єктом ПЗФ згідно з рішенням Запорізького облвиконкому від 12.12.1979 № 533. Об'єкт представлений крупним солітером (поодинокі дерева дуба звичайного). Його показники: вік 130 р., діаметр стовбура 118 см, висота 19 м.
  4. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк зрошувального садівництва» створений штучно в 1905-1910 рр. Об'єктом ПЗФ парк оголошений згідно з рішенням Запорізького облвиконкому від 25.09.1984 № 315 з площею 5,0 га.
  5. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Лісопитомник» створений штучно у 50-х роках ХХ ст. для закріплення пісків в північно-східній частині міста й захисту його від пилових бур, які в той час дуже часто навесні приносилися вітрами східних румбів. Об'єктом ПЗФ парк оголошено згідно з рішенням Запорізької обласної ради від 25.12.2001 № 5 з площею 37,9 га. Згідно з рішенням Запорізької обласної ради від 09.04.2015 № 23, площу парку збільшено до 80,8876 га.
  6. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Студентський гай», створений згідно з рішенням Запорізької обласної ради від 09.04.2015 № 24. Парк знаходиться в промисловій зоні м. Мелітополя (Каховське шосе 8/2), яка характеризується високим рівнем шкідливих викидів з промислових машинобудівних підприємств і відсутністю місць для відпочинку населення. Парк займає площу 0,3872 га.
  7. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Алея Слави» загальною площею 1,0511 га розташований у центрі міста (вул. Паркова). Об'єктом ПЗФ парк оголошено згідно з рішенням Запорізької обласної ради від 09.04.2015 № 24.
  8. Ландшафтний заказник місцевого значення «Заплава річки Молочної», розташований в адміністративних межах Мелітополя (пров. Кримський), загальною площею 5,0 га, і створений згідно з рішенням Запорізької обласної ради від 27.08.2015 № 35.
- Загальна площа природно-заповідного фонду м. Мелітополь становить 127,75 га.

2.4. Кліматичні умови

Місто Мелітополь розташоване на території, що відноситься до II агрокліматичного району (дуже теплий та посушливий, з переважанням значень випарювання над кількістю опадів). Клімат території помірно-континентальний, з вираженими посушливо-суховійними явищами – типовий клімат південного й сухого степу.

Клімат даної місцевості формується під впливом морських повітряних мас, що приходять з Атлантичного та Північного Льодовитого океанів і трансформуються у континентальне помірне повітря. Арктичні повітряні маси, які приходять на територію з півночі та північного сходу, приносять похолодання, а тропічне повітря, що надходить у теплий період року, приносить посушливу погоду.

Траєкторія руху циклонів має напрям з заходу на схід. Кількість циклонів у середньому за рік складає 45, причому у зимовий період вони спостерігаються частіше. Територія міста розміщена на південь від смуги підвищеного тиску, у зв'язку з чим переважаючими вітрами у зимовий період є східні й північно-східні, а влітку частішають західні й північно-західні. Іноді спостерігаються затяжні посухи, що супроводжуються східними та південно-східними вітрами зі швидкістю 15-20 м/с і більше. Середня швидкість вітру коливається у межах 1,5-1,7 м/с. Найвища швидкість вітру (зимово-весняні місяці) у поєднанні з весняними заморозками і зимовими морозами призводить до вимерзання багатьох теплолюбних деревно-чагарникових насаджень.

Одним з найважливіших факторів формування клімату є сонячна радіація. Радіаційні умови визначаються географічною широтою місцевості та станом атмосфери, що залежить від

циркуляції в нижніх шарах останньої. Пряма сонячна радіація є основним джерелом тепла, інтенсивність якої становить 59,8 ккал/см². Річний прихід сонячної радіації становить 120 ккал/см². Річна сума радіаційного балансу становить 51,1 ккал/см². Кількість годин сонячного світла, від чого залежить кількість тепла, змінюється від 2200 до 2300 год.

Середньорічна температура повітря коливається від 11,4°C до 11,9°C. Зима коротка, м'яка, з частими потепліннями. У зимові місяці часто температура піднімається до + 15°C. Середня температура січня – –1,6°C, липня – +24,3°C. Абсолютний мінімум температур по метеостанції Мелітополь зафіксований на рівні -33°C, а абсолютний максимум становив +41°C. Тривалість безморозного періоду у повітрі становить близько 200 днів.

Середньорічна кількість опадів становить 455 мм. Найменша кількість опадів спостерігається у березні-квітні (від 25 до 30 мм). Потім починається поступове збільшення опадів, яке триває до червня. Оподи фронтальні, випадають у вигляді дощу і снігу. Випадання опадів відмічається нерівномірністю та значними коливаннями показників, що призводить до нерівномірного зволоження ґрунтів. У літні місяці опади можуть носити зливовий характер, що провокує інтенсивність як процесів підтоплення, так і ерозійних.

Сніговий покрив встановлюється у третій декаді грудня, а сходить – у першій декаді березня. Висота снігового покриву 3-5 см, тривалість – 25-35 днів.

Температурний режим ґрунтів в значній мірі визначає характер розподілу забруднюючих речовин у довкіллі міста. Восени забруднюючі компоненти, що накопичилися на поверхні ґрунтів та сніговому покриві, з талими водами поступають у річну систему. В літній період у вигляді складних розчинів вони інфільтруються на поверхню ґрунтових вод та у випадку їх слабого захисту поступають і в більш глибокі водоносні горизонти.

В морфологічному відношенні територія Мелітополя розташована в межах Причорноморської низовини і являє собою хвилясту рівнину, що розрізана яружно-балочною сіткою. Близько 70% території міста лежить на вододілі з середніми висотами 35-40 м, решта – розташована на крутому схилі долини р. Молочної та її заплави. Хвиляста рівнина полого знижується на схід території, у бік р. Молочної, що протікає у межах міста. Абсолютні відмітки території коливаються від 22 до 40 м гіпсографічного рівня, а на сході та південно-східних ділянках сягають до 4-6 м (мінімальні відмітки відносяться до заплави р. Молочної). Коливання висот між підвищеною вододільною та низинною частиною міста складає близько 30 м. На півночі територію Мелітополя пересікає балка Кізіярська, а на півдні – Піщанська, по руслу яких здійснюється дренаж поверхневих дощових, зливових і талих вод.

В схемі ландшафтного районування місто знаходиться у степовому ландшафтному регіоні. Територія має високий ступінь перетворення господарчою діяльністю природного рельєфу та природно-ландшафтного комплексу взагалі. Ландшафт степової зони, де розташоване місто Мелітополь, характеризується самим високим коефіцієнтом перетворюваності – 7,79. Високе ландшафтно-антропогенне перетворення території міста обумовлене високим рівнем трансформації степового ландшафту процесами урбанізації.

У геологічному відношенні поверхня вкрита неогеновими відкладами кайнозойської групи, представленими піщаними та глинистими відкладами Куяльницького ярусу потужністю 80-90 м. Глибина кристалічного фундаменту сягає 550-600 м. Четвертинні відклади представлені еолово-делювіальними відкладами та алювіальними відкладами нерозчленованих III та IV надзаплавних терас, перекритих лесовими товщами.

Ґрунтові води залягають на невеликій глибині, що створює проблему підтоплення міста.

У сучасному динамічному розвитку міста як складної природно-соціально-економічної геосистеми мають місце екзогенні геоморфологічні процеси:

- Підтоплення, що пов'язані з підвищенням ґрунтових вод в межах понижень рельєфу та із змінами гідрогеологічної ситуації у Мелітополі і на суміжних територіях.
- Зсувні процеси виникають на схилах, створених внаслідок розчленування міської поверхні геоморфологічними процесами.

3. Населення та трудові ресурси

3.1. Чисельність населення і демографічна ситуація

В останні роки в місті спостерігається ускладнення демографічної ситуації. Якщо станом на 1 січня 2014 р. чисельність наявного населення складала 156859 осіб, то на 1 січня 2018 р. – 153992 осіб.

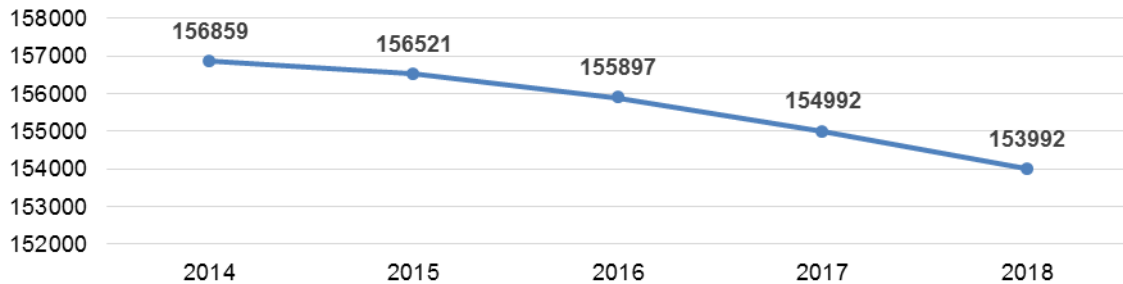

Рис. 1. Динаміка чисельності мешканців міста (наявне населення), осіб

Демографічна ситуація міста відтворює регіональну демографічну ситуацію.

Чисельність наявного населення, осіб (на 01 січня)

Регіони	2014	2015	2016	2017	2018
Місто Мелітополь	156859	156521	155897	154992	153992
Мелітопольський район	50100	50000	49700	49434	49008
Запорізька область	1775800	1765900	1753600	1739488	1723171

Основною причиною зменшення чисельності населення залишається його природне скорочення та негативний міграційний рух.

Природний та міграційний рух населення, осіб

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Народжені	1574	1745	1464	1460	1362
Померлі	2023	2231	2244	2249	2189
Природний приріст	- 449	- 486	- 780	- 789	- 827
Прибулі	1296	1824	1700	337	*
Вибулі	926	1676	1544	453	*
Сальдо міграції	+ 370	+ 148	+ 156	- 116	*
Загальне збільшення (зменшення)	- 79	- 338	- 624	- 905	- 827

* дані відсутні

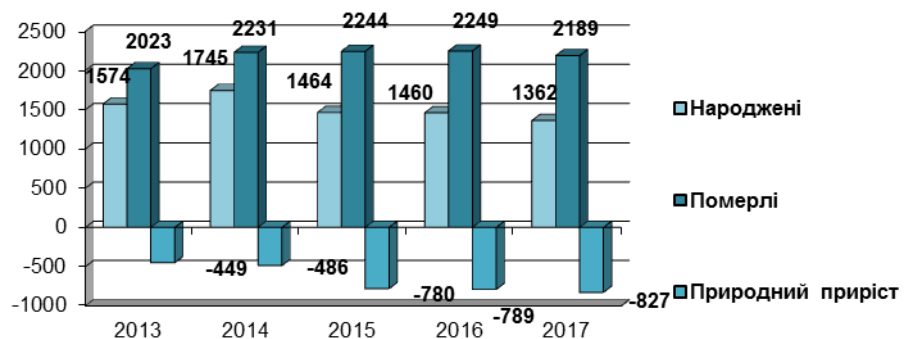

Рис. 2. Динаміка природного руху населення, осіб

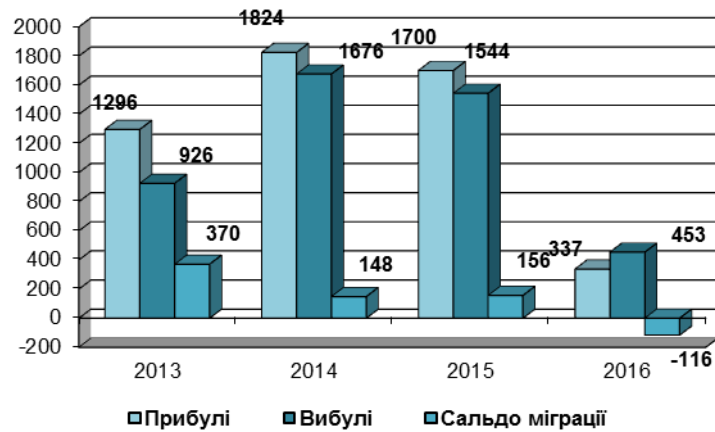

Рис. 3. Динаміка міграційного руху населення, осіб

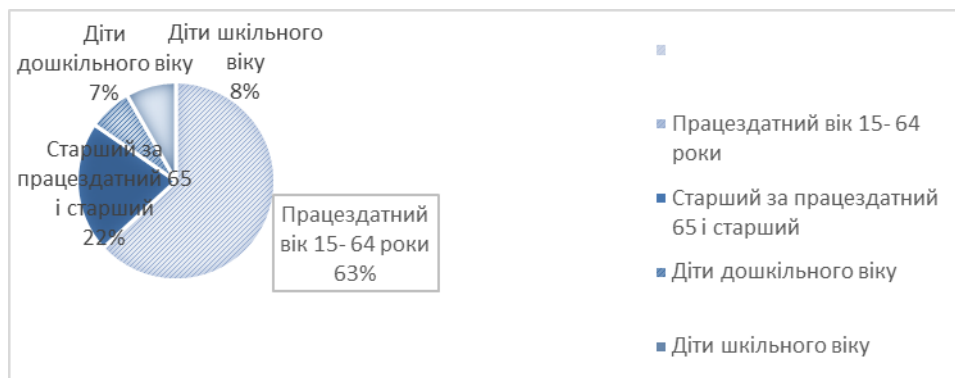

Рис. 4. Вікова структура населення міста у 2017 році, %

Розподіл населення за віком, осіб

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Населення у віці:					
Молодшому за працевдатний	24111	24043	23955	23816	23673
Працевдатному	99085	98832	98453	97879	97291
Старшому за працевдатний	33663	33646	33489	33297	33028
Діти дошкільного віку	11168	11139	11096	11031	10964
Діти шкільного віку	12943	12904	12859	12785	12709

Рівні освіти серед населення у віці понад 18 років (2015 р.)

Показники	Кількість, осіб	% до загальної кількості населення
Повна загальна середня (виключено базова загальна середня)	148675	95,0
Професійно-технічна	26300	16,8
Базова вища	43040	27,5
Повна вища	33650	21,5

Рівень освіти населення міста досить високий. Майже половина населення мають базову вищу та повну вищу освіту.

3.2. Зайнятість населення та безробіття

Кількість зайнятого населення збільшилася у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 939 осіб. Цей факт вказує на пожвавлення місцевої економіки.

На відміну від міста в цілому у Запорізькій області навпаки кількість зайнятого населення у 2017 р. зменшилася порівняно з 2016 р. з 543781 осіб до 466031 осіб. Така ж тенденція спостерігається в цілому по Україні, кількість зайнятого населення зменшилася і у 2017 р. склала 16223,5 тис. осіб.

Загальні тенденції зміни зайнятості (кількість осіб)*

Регіони	2013	2014	2015	2016	2017
Місто Мелітополь	39113	38692	36188	33745	34684
Мелітопольський район	8217	7993	9150	9429	7587
Запорізька область	-	470988	454979	466031	453781

Зайнятість за видами діяльності

Галузі та види діяльності	2015		2016		2017	
	місто	область	місто	область	місто	область
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	1896	26521	1724	26131	693	24044
Промисловість	6013	126874	6118	124138	6804	125193
Будівництво	196	20579	197	9341	254	9677
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту	7878	45091	8086	49847	8637	50417
Готелі та ресторани	294	4496	293	4423	344	4736
Транспорт і зв'язок	2818	19905	500	18174	413	18091
Фінансова діяльність	157	5669	155	5386	155	6181
Операції з нерухомістю, послуги юридичним особам	144	5555	151	5685	148	7208
Державне управління	2667	59335	2204	71124	2233	57778
Освіта	5828	30356	5805	30526	5773	30714
Охорона здоров'я та соціальна допомога	4381	48406	4351	48526	4321	48340
Колективні, громадські та особисті послуги	184	12846	190	11527	171	11813
Сфера послуг, у тому числі ІТ	839	4875	824	4636	964	4695
Інші види діяльності	2893	44471	3147	56567	3774	54894

Найбільша занятість населення спостерігається у сфері торгівлі, промислового секторі, державному управлінні, у сфері освіти та охорони здоров'я.

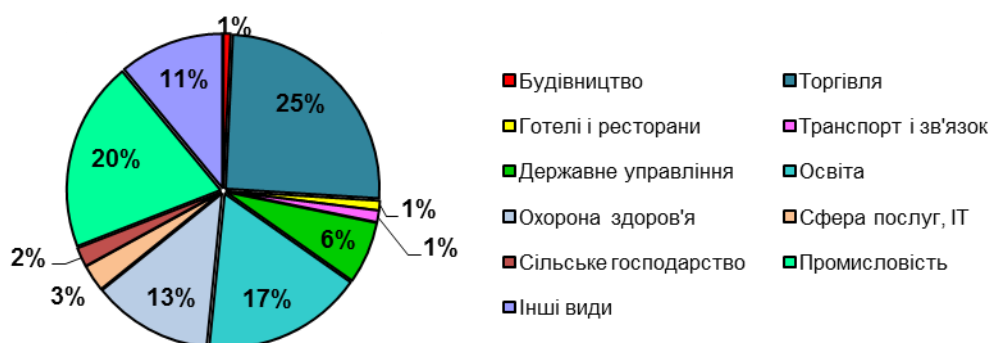

Рис. 5. Структура зайнятості за видами діяльності, %

Рівень зареєстрованого безробіття та навантаження на одну вакансію

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Рівень зареєстрованого безробіття* (у % до економічно активного населення працездатного віку)					
Місто Мелітополь					
Запорізька область	2,1	2,2	2,8	2,6	2,2
Кількість безробітних на одну вакансію (чисельність зареєстрованих безробітних, поділена на					

кількість вакантних робочих місць)					
Місто Мелітополь	15	791	520	124	19
Запорізька область	24	86	185	46	26

Станом на 01.01.2018 р. на обліку у міському Центрі зайнятості перебувало 620 безробітних, в т. ч. 24 особи – учасники АТО, 8 осіб – переселенці з Донецької та Луганської областей, 5 осіб з інвалідністю, отримали допомогу по безробіттю – 531 безробітний. 155 осіб, які перебували на обліку, було звільнено за скороченням штату. Масового скорочення штатних працівників протягом 2017 р. не відбувалося, на 2018 р. не передбачається.

Протягом 2017 р. скористались послугами міського центру зайнятості 4630 осіб, в т. ч. 3272 безробітних, що на 7% менше від минулорічного показника (3522 безробітних).

В загальній чисельності безробітних питома вага жінок складає 61,2% (2002 особи), молоді віком до 35 років – 40% (1308 осіб), осіб старше 45 років – 33% (1083 особи), осіб, які потребують соціального захисту – 26,5% (866 осіб), інвалідів – 1% (32 особи).

Зареєстровані безробітні за рівнем освіти

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Повна загальна середня	723	752	737	517	556
Професійно-технічна	1353	1375	1226	967	855
Базова вища	1005	993	981	765	667
Повна вища	1509	1652	1589	1221	1175

Чисельність працевлаштованих за направленням служби зайнятості за 2017 р. становить 2561 особу (на 9,5% більше від минулорічного показника), в т. ч. безробітних 1593 осіб, з них особи які потребують соціального захисту – 395 осіб, осіб з інвалідністю – 19, учасники АТО – 24, ВПО – 14 осіб. Працевлаштовано за направленням служби зайнятості на нові робочі місця з відшкодуванням роботодавцю фактичних витрат єдиного внеску – 76 осіб, (185,4% від минулорічного показника), у т. ч. ВПО – 7 осіб, особи, які потребують соціального захисту – 27 осіб, з них осіб з інвалідністю – 4, учасники АТО – 1, особи передпенсійного віку – 22 особи. Протягом 2017 року одноразову виплату допомоги по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю отримали 9 безробітних.

Ситуація на ринку праці міста характеризується постійним попитом на кваліфікованих робітників: слюсар-ремонтник, електрогазозварник, оператор верстатів з програмним керуванням, налагоджувальник верстатів і маніпуляторів з програмним керуванням, токарь, слюсар-інструментальник, фрезерувальник.

Рівень охоплення безробітних заходами активної підтримки складає 69,3%. Рівень працевлаштування безробітних за направленням центру зайнятості складає 49,5%.

3.3. Доходи населення та заробітна плата

Середньомісячна заробітна плата, нарахована на одного штатного працівника за 2017 р. склала 5446,30 грн., що становить 146% до відповідного періоду минулого року.

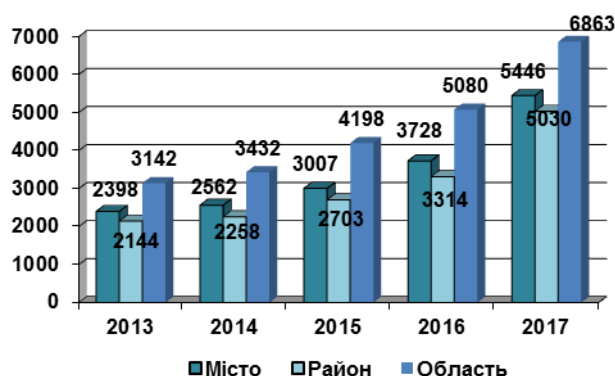

Рис. 6. Динаміка середньомісячної заробітної плати штатних працівників, грн

Найбільша заробітна плата в секторі промисловості, в сфері державного управління, освіти, найменша – в сфері торгівлі, готельному та ресторанному бізнесі.

Середня заробітна плата за видами діяльності, грн

Галузі та види діяльності	2015		2016		2017	
	місто	область	місто	область	місто	область
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	2074,0	2889,3	1896,7	3621,7	3577,9	5253,8
Промисловість	2522,2	5907,1	3091,1	6903,3	4450,2	9059,0
Будівництво	1977,1	9119,2	2536,5	4279,0	3535,5	6289,3
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту	1815,9	2649,4	2296,3	2935,8	3704,7	4244,1
Готелі та ресторани	1546,6	2066,3	1721,1	2428,5	3320,4	3806,6
Транспорт і зв'язок	4550,6	3436,5	1779,2	4570,4	3367,8	5084,1
Фінансова діяльність	3794,9	4920,1	4095,9	5454,4	5551,0	7493,0
Операції з нерухомістю, послуги юридичним особам	2052,0	2739,4	2520,4	3094,4	4070,0	4827,5
Державне управління	3517,2	4557,4	5795,4	5803,3	7721,5	8803,0
Освіта	3231,6	4860,5	3827,8	5674,0	5921,3	8501,9
Охорона здоров'я та соціальна допомога	3068,7	3805,1	3753,1	4960,5	5483,8	6105,5
Колективні, громадські та особисті послуги	1681,1	3378,7	2084,7	3248,7	3840,0	4876,5
Сфера послуг, у тому числі ІТ	1662,2	4075,9	2003,6	4764,2	3456,2	5904,7
Інші види діяльності	2928,5	5813,7	3365,3	8349,0	4677,2	11311,7

4. Економіка міста

4.1. Суб'єкти господарської діяльності

Кількість суб'єктів ЄДРПОУ у місті у динаміці за останні п'ять років збільшується. Кількість фізичних осіб підприємців зменшилась. За даними відділу реєстрації виконавчого комітету Мелітопольської міської ради, станом на 01.01.2018 у місті зареєстровано всього – 10610 суб'єктів підприємницької діяльності, з них юридичних осіб – 2620, фізичних осіб-підприємців – 7990.

Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Усі суб'єкти ЄДРПОУ:	17268	15678	16135	12097	10610
з них СПД - юридичні особи *	2043	2071	2241	2537	2620
з них малі підприємства	769	780	780	709	-
Фізичні особи	15225	13607	13894	9560	7990

* Усі суб'єкти із статусом юридичної особи

Станом на 01.07.2018 у м. Мелітополі зареєстровано всього 10731 суб'єктів підприємницької діяльності, з них: юридичних осіб – 2666, фізичних осіб-підприємців – 8065.

На підприємствах міста кількість зайнятих працівників становить 12846 осіб, у т.ч. на середніх підприємствах зайнято 8476 осіб, на малих – 4370 осіб, з них на мікропідприємствах – 1635 осіб.

4.2. Структура економіки та розвиток головних секторів

Активну господарську діяльність в Мелітополі здійснюють 850 підприємств, в т.ч. 175 промислових підприємств, з них:

- в галузі машинобудування – 116 підприємств;
- в харчовій промисловості – 25 підприємств;
- в легкій промисловості – 15 підприємств;
- інші галузі промисловості – 19 підприємств.

Основні види продукції промислових підприємства міста: обладнання, механізми, електротехнічне обладнання, алюміній і вироби з нього, чорні метали та вироби з нього, транспорт, жири, олія, шрот, готові харчові продукти, швейні вироби.

В місті функціонує фірмова мережа підприємств-товаровиробників, в якій продукція реалізується за цінами виробника: ТОВ «Лідер» (20 об'єктів), ТОВ КФ «Фантазія» (5), ТОВ «Агро-Сервіс» (14), ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат» (26), ТОВ «Мелітопольський хлібокомбінат» (14), ФОП Костриба – ТМ «Дельфін» (4 павільйони і 6 місць з реалізації пастеризованого молока із спеціалізованих ємностей), ТОВ «Мелітопольська черешня» (9 місць реалізації фруктів), ПП «Молокозавод-ОЛКОМ» (2 місця з реалізації пастеризованого молока із спеціалізованих ємностей).

Динаміка обсягів реалізованої продукції промислових підприємств м. Мелітополь

Показники	2015	2016	2017	2018 (прогноз)
Обсяг реалізованої продукції промислових підприємств м. Мелітополя, млн грн	2732,1	3334,7	3972,0	4766,4
Темп приросту / зменшення, %	35,7	22,0	19,1	20,0

Найбільші роботодавці міста

Підприємство, організація, установа	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 2017р.
ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АГРОПРОМИСЛОВА КОМПАНІЯ»	Розведення свиней	620
ПАТ «ГІДРОСИЛА МЗТГ»	Виробництво гідравлічного та пневматичного устаткування	520
ТОВ «РУСЛАН-КОМПЛЕКТ»	Виробництво електричного освітлення	458
КП «ВОДОКАНАЛ» МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	Забір очищення та постачання води	421
ТОВ «БІОЛ»	Лиття легких кольорових металів	416
ПАТ «МЕЛІТОПОЛЬГАЗ»	Розподілення газоподібного палива через місцеві трубопроводи	378
ТОВ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ОЛІЙНОЕКСТРАКЦІЙНИЙ ЗАВОД»	Виробництво олії та тваринних жирів	344
КП «ЖИТЛОМАСИВ» МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	Комплексне обслуговування об'єктів	337
ТОВ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКІ ТЕПЛОВІ МЕРЕЖІ»	Постачання пари, гарячої води та кондиціонованого повітря	322
ПАТ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»	Виробництво м'яса	321
ПП «МОЛОКОЗАВОД-ОЛКОМ»	Перероблення молока, виробництво масла та сиру	320
ТОВ «ГІДРОСИЛА-ТЕТІС»	Виробництво гідравлічного та пневматичного устаткування	273
ПАТ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ КОМПРЕСОР»	Виробництво інших pomp і компресорів	215
ТОВ «АРІС»	Виробництво сухарів і сухого печива	213
ПП «ПРОФМАШ»	Виробництво гідравлічного та пневматичного устаткування	200
ТОВ «ТАРА»	Виробництво підшипників, зубчастих передач, елементів механічних передач і приводів	194
ТОВ «ВКФ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКА ЧЕРЕШНЯ»	Вирощування зерняткових і кісточкових фруктів	168
ДП МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ЗАВОД «ГІДРОМАШ»	Лиття легких кольорових металів	162
ТОВ «ЛІДЕР»	Виробництва хліба та хлібобулочних виробів	131
ТОВ «АГРО-СЕРВІС»	Виробництво борошномельно-круп'яних продуктів	116
ТОВ «МПІ-АГРО»	Виробництво виробів із пластмас	112
КП «МЕЛІТОПОЛЬЖИТЛОСЕРВІС» МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого майна	107
ТОВ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ АВТОГІДРОАГРЕГАТ»	Виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів	107
ТОВ «ФАРМАЦЕВТИЧНА КОМПАНІЯ «ФАРМЕКС»	Роздрібна торгівля фармацевтичними товарами в спеціалізованих магазинах	106
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДЛІВНІСТЮ «АВТОПРИВОД»	Неспеціалізована оптова торгівля	106
ТОВ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ЗАВОД ПІДШИПНИКІВ КОВЗАННЯ»	Виробництво двигунів і турбін	95
КП «ЧИСТОТА» МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	Діяльність з прибирання	91

4.3. Розвиток малого та середнього бізнесу

Підприємства малого та середнього бізнесу відіграють важливу роль в економіці міста. За даними Головного управління статистики в Запорізькій області (інформація за результатами 2016 р.) в місті Мелітополі на 10 тис. осіб населення є 46 малих підприємств. В місті діють 749 підприємств, у тому числі: 40 – середніх, 709 – малих, з них 591 - мікропідприємство.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) на 01.01.2018 року склав 5749091,3 тис. грн. На середні підприємства припадає 68,7%, малі – 31,3%, мікропідприємства – 12,4% від загального обсягу реалізованої продукції по м. Мелітополю.

Частка надходжень від суб'єктів малого підприємництва до місцевого бюджету склала 37,7% в загальному обсязі надходжень.

Кількість найманих робітників на підприємствах міста – 12647 осіб, у т.ч. на середніх підприємствах – 8473 особи, на малих підприємствах – 4174 особи, з них на мікропідприємствах – 1452 особи.

Динаміка основних показників роботи малого бізнесу

Показники	2013	2014	2015	2016
Кількість малих підприємств на 10 000 населення	49	49	49	46
Середньорічна кількість найманих працівників, осіб	5283	5158	4103	4203
Питома вага зайнятих на малих підприємствах (% до населення в працездатному віці)	5,7	5,5	4,5	4,5
Питома вага середньорічної зайнятості на малих підприємствах в загальній кількості найманих працівників, %	36,9	38,6	35,2	35,03
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств, млн грн	982,7	1145	1613	1746,4
Питома вага продукції малих підприємств в загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг), %	32,1	32,9	28,1	31,9

Основні показники стану розвитку малого та середнього підприємництва

№ п/п	Показники	станом на 01.01.2018 р.
1	Кількість суб'єктів малого та середнього підприємництва, одиниць:	10610
	Підприємств – всього	749
	у т. ч. середніх	40
	малих,	709
	з них – мікро	591
	фізичних осіб – підприємців	7990
2	Чисельність зайнятих в секторі МСП (включаючи фізичних осіб-підприємців)	12846
3	Частка малих і середніх підприємств міста у загальному обсязі реалізованої продукції, %	31,3
4	Частка надходжень від суб'єктів МСП до бюджетів усіх рівнів, %	37,2
5	Кількість зареєстрованих фермерських господарств, одиниць	7

У місті широко розвинена мережа торгових підприємств, об'єктів ресторанного господарства та сфери послуг. Станом на 01.04.2018 в місті налічується 1489 об'єктів торгівлі (торговельні центри, супермаркети, магазини, відділи, аптеки, АЗС та АГЗП, кіоски, торговельні павільйони), в тому числі 134 об'єкти оптової торгівлі.

Також функціонує: 147 підприємств ресторанного господарства (ресторани, кафе, бари, кафетерії, кулінарії, їдальні, шкільні їдальні та їдальні у ВУЗах, буфети тощо), 16 змішаних та продовольчих ринків і торговельних майданчиків, з них: 2 оптово-роздрібних, 345 об'єктів сфери послуг, в тому числі: близько 70 перукарень, 15 автостоянок, 19 станцій технічного обслуговування, 15 готелів, стоматологічні кабінети, салони краси та масажні центри, лазні та сауни, швейні майстерні, ательє та інші об'єкти).

Основні показники розвитку інфраструктури підтримки бізнесу

№ п/п	Показник щокварталу	станом на 01.01.2018 р.
1	Кількість об'єктів інфраструктури підтримки МСП, одиниць:	35*
	бізнес-центри	1
	бізнес-інкубатори	2
	інвестиційні фонди і компанії	1
	інноваційні фонди і компанії	2
	інформаційно-консультативні установи	9
2	Громадські об'єднання суб'єктів підприємництва, одиниць	3
3	Координаційні ради з питань підприємництва	1
4	Інформація про результати проведених заходів:	x
	кількість проведених навчальних семінарів, тренінгів	146
	кількість учасників	2420
	кількість проведених форумів, засідань круглих столів, конференцій	34
	Загальна площа приміщень, переданих підприємцям в оренду, м кв.	1302,5

* Вказано діючі об'єкти інфраструктури, які визначено під час проведення протягом IV кварталу моніторингу об'єктів інфраструктури

Значної уваги у місті приділяється запровадженню навчання основам та практики підприємництва, яку здійснюють 6 навчальних закладів. Перепідготовку й підвищення кваліфікації кадрів підприємництва запроваджено у чотирьох навчальних закладах міста.

4.4. Зовнішньоекономічна та інвестиційна діяльність

Зовнішня торгівля підприємств міста в 2012-2017 рр. характеризується стабільністю. Лише в 2013 р. мало місце зниження обсягів торгівлі на 13% від 106 млн дол. США у 2012 році до 92 млн дол. США у 2013 р. Слід відзначити, що падіння обсягів властиве як експорту, так імпорту. В 2014 р. обсяги експорту та імпорту впали ще на 3% у порівнянні з попереднім періодом.

Динаміка обсягів експортно-імпортних операцій підприємств міста Мелітополя

Показники	2015	2016	2017	2018 (прогноз)
Обсяг експорту продукції підприємств, млн дол. США	77,9	64,4	80,0	89,6
Темп приросту / зменшення експорту, %	- 0,8	- 17,3	24,2	12,0
Приріст / зменшення експорту, млн дол. США	- 0,6	-13,5	15,6	9,6
Обсяг імпорту продукції підприємств, млн дол. США	13,1	15,0	16,9	18,8
Темп приросту / зменшення імпорту, %	11,9	14,5	12,7	11,2
Приріст / зменшення імпорту, млн дол. США	1,4	1,9	1,9	1,9

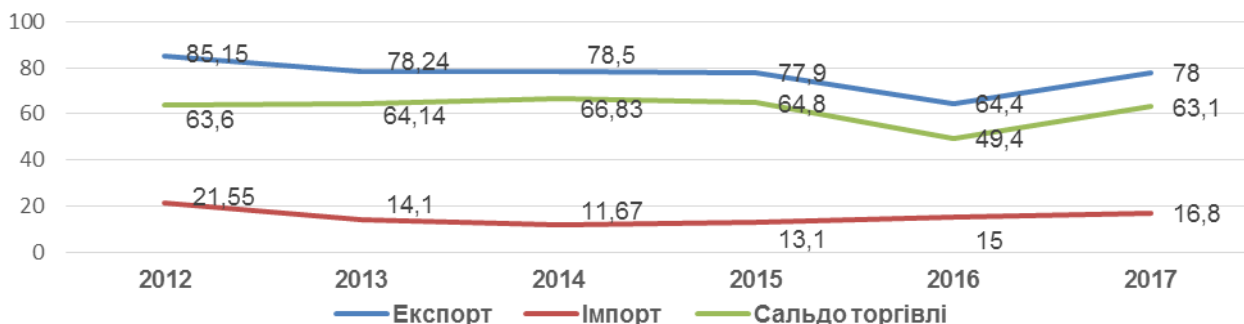

Рис. 7. Динаміка зовнішньої торгівлі підприємств міста Мелітополя, млн дол. США

Обсяги експорту-імпорту товарів за 2017 рік

Регіони	Експорт			Імпорт		
	Кількість підприємств	Вартість, тис. дол. США	% до загального обсягу	Кількість підприємств	Вартість, тис. дол. США	% до загального обсягу
Запорізька область		2980	100,0		1325	100,0
Місто Мелітополь	59	78	2,6	59	16,8	1,3

В 2012-2017 рр. зовнішня торгівля міста формується за рахунок експорту, обсяги якого в 4-6 разів перевищують обсяги імпорту. Імпортні поставки є незначними, але мають регулярний характер. Для зовнішньої торгівлі міста властиве високе позитивне сальдо без особливо значущих коливань від 63,6 млн дол. США у 2012 р. до 63,1 млн дол. США в 2017 р.

Товарна структура експорту-імпорту, тис. дол. США

А. Експорт

Види продукції	2013	2014	2015	2016	2017
Живі тварини, продукти тваринного походження	-	-	-	189,1	2596,8
Продукти рослинного походження	-	132,4	23827,2	1021,3	1398,2
Жири та олії тваринного або рослинного походження	13683,2	22379,8	8068,1	19174,1	21935,2
Готові харчові продукти	5623,7	5808,5	4590,0	4499,1	4467,6
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	536,9	1123,7	1196,3	1131,2	1004,5
Полімерні матеріали, пластмаси та каучук	-	-	-	903,0	1229,9
Меблі	1664,1	1116,3	906,3	429,1	1628,7
Недорогоцінні метали та вироби з них	9522,9	9006,1	8510,1	7633,7	8808,0
Механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини; пристрої для записування або відтворення зображення звуку	31309,9	26903,1	20656,1	20858,3	24675,4
Транспортні засоби та шляхове обладнання	10856,6	8038,2	7119,6	7460,3	9198,6
Друковані	1573,9	1753,7	1323,8	1258,0	1117,1
Інше	3471,8	2246,1	1656,9	786,0	351,8
Всього	78243,0	78507,9	77854,4	65343,2	78411,8

В. Імпорт

Види продукції	2013	2014	2015	2016	2017
Живі тварини, продукти тваринного походження	263,3	304,5	-	-	-
Продукти рослинного походження	-	-	232,7	240,9	224,8
Жири та олії тваринного або рослинного походження	-	-	1262,1	-	-
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	1308,2	1413,8	1820,9	2333,3	2489,6
Полімерні матеріали, пластмаси та каучук	1212,5	1265,1	1444,6	2489,0	1757,2
Текстиль та вироби з текстилю	996,5	239,5	135,2	186,6	130,3
Недорогоцінні метали та вироби з них	3059,6	3089,0	4129,8	4423,6	5567,3
Механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини; пристрої для записування або відтворення зображення звуку	2036,0	3000,2	2202,5	3732,0	4586,6
Транспортні засоби та шляхове обладнання	1944,2	585,4	196,5	311,5	321,2
Меблі	2136,0	1028,1	731,8	-	-
Інше	1151,7	748,0	906,1	1671,8	1696,7
Всього	14108,0	11673,6	13062,2	15388,7	16773,7

Традиційно структуру експорту формують 5 товарних груп, обсяги яких не зазнають різних коливань. Це такі товари:

- жири та олії тваринного або рослинного походження (28%);
- механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини (31,5%);
- транспортні засоби та шляхове обладнання (11,7%);
- недорогоцінні метали та вироби з них (11,2%);
- готові харчові продукти (5,7%).

Основу імпорту міста в 2012-2017 рр. формують такі товарні групи:

- недорогоцінні метали та вироби з них (33,19%);
- механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини (27,34%);
- продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (14,8%);
- полімерні матеріали, пластмаси та каучук (10,4%).

Географічна структура експорту–імпорту, тис. доларів США

Країни та регіони	2013	2014	2015	2016	2017
Експорт – всього	78243,6	78507,9	77584,4	64365,4	78411,8
Країни СНД (без Росії)	16834,3	14561,2	11369,5	9874,7	16689,5
Росія	37131,6	31837,3	24796,2	25637,4	29113,7
Країни ЄС	8110,2	8732,7	18984,0	9129,1	10811,7
США та Канада	70,2	1706,7	474,2	5,0	70,3
Країни Близького Сходу та Туреччина	3860,3	8166,4	6468,1	1210,7	5377,6
Індія, Китай, Шрі-Ланка	8313,1	10216,3	1263,0	12508,0	4431,4
Малайзія	1025,4	349,4	260,7	1473,6	4843,4
Країни Африки	1969,0	301,0	7076,3	734,7	1806,3
Грузія	47,9	99,2	306,2	535,5	2127,6
Інші	881,6	2537,7	6586,2	3256,7	3140,3
Імпорт – всього	14108,0	11673,6	13062,2	15004,3	16773,7
Країни СНД (без Росії)	221,3	66,4	131,9	379,9	267,7
Росія	2749,0	1750,0	4014,2	2119,8	2980,2
Країни ЄС	6599,7	5375,0	5477,7	3990,2	6580,6
США та Канада	169,0	708,4	-	-	44,1
Країни Близького Сходу та Туреччина	859,2	876,6	766,6	1301,7	1094,4
Індія, Китай, Шрі-Ланка	2961,5	1796,9	2223,3	5270,9	4950,2
Малайзія	0,6	-	-	-	76,6
Грузія	-	-	-	-	6,3
Інші	547,7	1100,3	448,5	1941,8	773,6

Основні країни експорту: Росія, Казахстан, Білорусь. До країн Європи та Азії здійснювались поставки як продукції машинобудування, так і жирів та олій тваринного або рослинного походження.

Екстраполяція даних щодо географічного розподілу українського експорту за товарними групами-лідерами на загальносвітові дані щодо імпортерів цих товарів демонструє, що українськими експортерами частково освоєні ринки лідерів-імпортерів жирів та олій рослинного та тваринного походження, якими є Китай, Індія та США. Одночасно з аналізу видно, що надалі залишається багато ринків не освоєних українськими виробниками, як, наприклад, Нідерланди, Франція, Туреччина, Малайзія, Бельгія, Японія та ін. інші.

Аналіз товарної групи (машини та устаткування) продемонстрував, що експортні поставки зазначеної продукції здійснюються далеко не до країн-лідерів імпорту. Більше 90% українських експортних поставок здійснюється до Російської Федерації. Українськими підприємствами не здійснювались поставки до Індії (питома вага у світовій торгівлі в 2015 році – 12%), Китаю (9%), США (7%), Нідерландів (5%), Італії (5%) та Німеччини (5%). Це обумовлюється тим, що переважна більшість підприємств цієї галузі виробляє продукцію, що

користується попитом в країнах колишнього СРСР чи в країнах, що перебували під економічно-технічним впливом СРСР.

Прямі іноземні інвестиції

Структура прямих іноземних інвестицій за країнами походження, тис. дол. США

Країни	2017
Всього	454,4
Велика Британія	*
Нідерланди	*
Російська Федерація	5,1
Китай	*
Литва	*
Туреччина	*

* статистичні дані відсутні

Інформація про нерухоме майно територіальної громади

Об'єкти нерухомості, які можуть бути використані для підприємницької діяльності

Адреса, стислий опис, призначення	Власник	Площа, кв. м
м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 137; вбудоване нежитлове приміщення	Кісса Дмитро Олександрович	40,20
м. Мелітополь, майдан Перемоги, 2; нежитлове приміщення № 7	Приватне підприємство «БЮРО-ПЛЮС»	73,50
м. Мелітополь, майдан Перемоги, 2; нежитлове приміщення № 7	Приватне підприємство «БЮРО-ПЛЮС»	206,30
м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 109; комплекс будівель	Приватне підприємство «Астурус Юг»	1086,80
м. Мелітополь, прос. 50-річчя Перемоги, 17/1; нежитлове приміщення	Захарова Галина Євгенівна	7,90
м. Мелітополь, просп. Б. Хмельницького, 53; нежитлове приміщення	ФОП Хілініченко Валерій Георгійович	326,9
На правах оренди		
м. Мелітополь, майдан Перемоги, 4; вбудовані нежитлові приміщення	Громадська організація «Спортивно-танцювальний клуб «Гілея-Денс»	91,1
вул. Брів-ла-Гайард, 19; вбудовані нежитлові приміщення	ФОП Нетяга Максим Геннадійович	13,0
м. Мелітополь, вул. Сопіна, 200 (НБК № 16); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	4,00
м. Мелітополь, вул. Гризодубової, 37А (ДНЗ № 99); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	7,5
м. Мелітополь, вул. Вишнева, 84 (ЗОШ № 13); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	6,90
м. Мелітополь, вул. Монастирська, 185 (ЗОШ № 6); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	8,30
м. Мелітополь, вул. Кізіярська, 48; вбудовані нежитлові приміщення	ФОП Бабаніна Елеонора Пилипівна	100,0
м. Мелітополь, вул. Івана Алексєєва, 7; вбудоване нежитлове приміщення	Бірюк Світлана Володимирівна	24,2
м. Мелітополь, вул. Гвардійська, 40/1; спеціалізоване майно (котельня для опалення об'єктів соціальної сфери)	Товариство з обмеженою відповідальністю «Мелітопольські теплові мережі»	
м. Мелітополь, вул. Генерала Петрова, 69а (ЗОШ № 24); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	13,90
м. Мелітополь, вул. Інтеркультурна, 400 (ДНЗ № 39); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	8,70
м. Мелітополь, вул. Брів-ла-Гайард, 17 (ДНЗ № 44); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	7,7
м. Мелітополь, вул. Гризодубової, 54 (ЗОШ № 15); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	7,3
м. Мелітополь, вул. Григорія Чухрая, 29	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	3,4

(ЗОШ № 1); нежитлове приміщення		
м. Мелітополь, вул. Чайковського, 50/2; будівля з прибудовою	Релігійна організація «Мелітопольська мусульманська релігійна община «Іраде»	121,3
м. Мелітополь, вул. Івана Алексєєва, 7; вбудоване нежитлове приміщення	ФОП Нощенко Наталія Вікторівна	12,1
м. Мелітополь, просп. 50-річчя Перемоги, 58; вбудоване нежитлове приміщення	Бондаренко Микола Ілліч	4,5
м. Мелітополь, вул. Гвардійська, 26/1 (ДНЗ № 8); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	4,0
м. Мелітополь, вул. Інтеркультурна, 141 (ДНЗ № 47); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	9,0
м. Мелітополь, бульв. 30-річчя Перемоги, 16А (ДНЗ № 9); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	8,0
м. Мелітополь, вул. Гризодубової, 53 (ДНЗ № 40); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	9,2
м. Мелітополь, вул. Гвардійська, 5/1 (ЗОШ № 2); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	4,0
м. Мелітополь, вул. Дружби, 187 (ДНЗ № 48); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	9,5
м. Мелітополь, вул. Будівельна, 73 (ДНЗ № 5); нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	8,3
м. Мелітополь, вул. Героїв України, 41А; частина будівлі	Бутенко Світлана Вікторівна	39,7
м. Мелітополь, просп. 50-річчя Перемоги, 36/1; вбудоване нежитлове приміщення	ПАТ Акціонерний комерційний банк «Індустріалбанк»	1,50
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 21-23; вбудовані нежитлові приміщення	Товариство з обмеженою відповідальністю «Зірка-М»	92,0
м. Мелітополь, вул. Садова, 35а (ЗНЗ № 24); вбудоване нежитлове приміщення та обладнання	Товариство з обмеженою відповідальністю «Комбінат шкільного харчування»	208,6
м. Мелітополь, вул. Генерала Петрова, 69а; вбудоване нежитлове приміщення та обладнання	Товариство з обмеженою відповідальністю «Комбінат шкільного харчування»	180,2
м. Мелітополь, майдан Перемоги, 4; вбудоване нежитлове приміщення	ФОП Глинянська Ірина Валеріївна	98,7
м. Мелітополь, майдан Перемоги, 4; вбудоване нежитлове приміщення	Молодіжне об'єднання громадян міського спортивного танцювального клубу «Райдуга»	98,7
м. Мелітополь, вул. Жуковського, 4; будівля, частина вбудованого приміщення	Благодійна організація «Благодійний фонд «Все можливо»	614,6
м. Мелітополь, вул. Жуковського, 4; двоповерхова будівля	Товариство з обмеженою відповідальністю «АНТ АГРОСЕРВІС»	1116,3
м. Мелітополь, вул. Жуковського, 4; вбудовані нежитлові приміщення	Товариство з обмеженою відповідальністю «АНТ АГРОСЕРВІС»	227,2
м. Мелітополь, вул. Жуковського, 4; вбудоване нежитлове приміщення	ФОП Чувалов Олександр Миколайович	277,9
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 27; вбудовані нежитлові приміщення	ФОП Булгаков Андрій Володимирович	121,7
м. Мелітополь, вул. Гризодубової, 54; будівля (частина підвалу)	Громадська організація «Спортивний клуб боротьби Мелітополь»	169,7
м. Мелітополь, вул. Осипенко, 96; вбудовані нежитлові приміщення	Південно-Східне міжрегіональне управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції	46,6
м. Мелітополь, вул. Чернишевського, 28; нежитлові приміщення	Приватне підприємство «Логістика-Мелітополь»	43,8
м. Мелітополь, вул. Чернишевського, 28; нежитлові приміщення	Приватне підприємство «Візіт-М»	138,8
м. Мелітополь, майдан Перемоги, 3; вбудоване нежитлове приміщення	Громадська організація «Міжрайонна спілка учасників АТО»	38,0
м. Мелітополь, вул. Гагаріна, 1; вбудовані нежитлові приміщення	Благодійна організація «Запорізький обласний благодійний фонд «МАРІАМ»	62,4

м. Мелітополь, вул. Червонофлотська, 77; частина житлової будівлі-гуртожитку	Державний навчальний заклад «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти»	2004,6
м. Мелітополь, вул. Брів-ла-Гайард, 6; вбудоване нежитлове приміщення	КУ «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» Мелітопольської міської ради	25,6
м. Мелітополь, вул. Героїв України, 33/1; вбудовані нежитлові приміщення	Управління молоді та спорту Мелітопольської міської ради	76,0
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 21-23; нежитлове приміщення	Товариство з обмеженою відповідальністю «С-ТРОНГІЯ»	458,0
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 21-23; вбудоване нежитлове приміщення	Товариство з обмеженою відповідальністю «ДА-ПРОФІС»	30,4
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 21-23; вбудоване нежитлове приміщення	Товариство з обмеженою відповідальністю «ДА-ПРОФІС»	49,80
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 21-23; будівлі з прибудовою	Товариство з обмеженою відповідальністю «Зірка-М»	231,90
м. Мелітополь, вул. Пушкіна, 95; комплекс будівель та споруд	Територіальне управління Державної судової адміністрації України в Запорізькій області	2093,9
м. Мелітополь, вул. Інтеркультурна, 58; нежитлове приміщення (підвал)	ФОП Зінченко Володимир Олександрович	231,6
м. Мелітополь, вул. Героїв Сталінграду, 2/1; комплекс будівель та споруд	ФОП Іванова Олена Олександрівна	66,1
м. Мелітополь, вул. Інтеркультурна, 72/1; частина комплексу будівель та споруд	ФОП Ковбаса Роман Олегович; ФОП Рубцов Костянтин Володимирович	333,60
м. Мелітополь, вул. Григорія Чухрая, 29; вбудоване нежитлове приміщення	Громадська організація «Мелітопольська студія бального танцю «Денс Холл»	72,50
м. Мелітополь, вул. Івана Алексєєва, 30; вбудовані нежитлові приміщення	Товариство з обмеженою відповідальністю «Еліна плюс»	16,70
м. Мелітополь, вул. Івана Алексєєва, 7; вбудовані нежитлові приміщення	Товариство з обмеженою відповідальністю «Водно-оздоровчий комплекс «Розмарин»	576,10
м. Мелітополь, вул. Жуковського, 4; частина комплексу будівель та споруд	Товариство з обмеженою відповідальністю «Прометей-2000»	381,30
м. Мелітополь, вул. Жуковського, 4; 3/50 частки комплексу будівель та споруд	Товариство з обмеженою відповідальністю «Прометей-2000»	235,40
м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 112/2; комплекс (автостоянка)	ФОП Фокарді Олексій Коррадович	11,30
м. Мелітополь, майдан Перемоги, 3; Гараж № 9	Яневич Андрій Костянтинович	17,00
м. Мелітополь, вул. Івана Алексєєва, 7; частина вбудованого нежитлового приміщення	ФОП Левадна Лариса Йосипівна	7,60
м. Мелітополь, вул. Гагаріна, 7а; комплекс (автостоянка)	ФОП Білецький Ігор Петрович	9,20
м. Мелітополь, вул. Вакуленчука, 30; вбудовані нежитлові приміщення	Управління освіти Мелітопольської міської ради	123,40
м. Мелітополь, вул. Осипенко, 96; вбудовані нежитлові приміщення	Громадська організація «Центр «Побратим»	125,10
м. Мелітополь, просп. Б.Хмельницького, 49; вбудоване нежитлове приміщення	ФОП Кравченко Володимир Леонідович	8,70
м. Мелітополь, вул. Осипенко, 96; вбудоване нежитлове приміщення	Центр дитячої та юнацької творчості Мелітопольської міської ради	15,40

Вільні земельні ділянки для потенційних інвесторів

№	Тип ділянки	Площа ділянки, га	Адреса ділянки	Власник ділянки	Вид цільового призначення ділянки
1	Greenfield	1,5707	вул. Гетьмана Сагайдачного, 200	громада	оптова торгівля

2	Greenfield	0,40	вул.Шмідта,116/8	громада	розміщення та експлуатація виробничих приміщень
3	Greenfield	0,0248	вул. Лесі Українки, 77/2	громада	Магазин
4	Greenfield	0,068	вул. Беляєва (біля № 68)	громада	будівництво та обслуговування багатоквартирного житлового будинку
5	Greenfield	0,066	вул. Чкалова (біля № 31)	громада	будівництво та експлуатація АЗС
6	Greenfield	1,40	вул. Шмідта (біля № 116/8)	громада	проєтування, будівництва та розміщення виробничих будівель та споруд)
7	Brownfield	0,1	вул. Інтеркультурна, 77, 1 поверх	*	*
8	Brownfield	0,1	вул. Інтеркультурна, 77, 2 поверх	*	*
9	Brownfield	невідомо	вул. Індустріальні, 59	*	*
10	Brownfield	26	вул. Д. Донцова, 15	*	*
11	Brownfield	невідомо	Каховське шосе, 17 (за межами міста)	*	*
12	Brownfield	1,45	вул. Героїв України, 210/1	*	*
13	Brownfield	0,7	вул. Героїв України, 210	*	*
14	Brownfield	0,4	вул. Героїв України, 145/1	*	*
15	Brownfield	0,2	вул. Героїв України, 210	*	*
16	Brownfield	0,005	вул. Героїв України, 210	*	*
17	Brownfield	0,6	вул. Героїв України, 211	*	*
18	Brownfield	0,3	вул. Героїв України, 212	*	*
19	Brownfield	0,2	вул. Героїв України, 213	*	*
20	Brownfield	невідомо	вул. Героїв України, 139	*	*
21	Brownfield	невідомо	вул. Героїв України, 139	*	*
22	Brownfield	невідомо	вул. Героїв України, 139	*	*
23	Brownfield	невідомо	вул. Героїв України, 139	*	*
24	Brownfield	невідомо	вул. О. Невського, 24	*	*

* інформація відсутня

5. Фінансовий стан та бюджет міста

Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. У Мелітополі забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень. Доходи бюджету м. Мелітополя формуються за рахунок податкових та неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Темпи зростання доходів бюджету міста (без урахування трансфертів) протягом 2014-2017 рр. були високими та перевищували загальнодержавні показники. Рівень бюджетної забезпеченості (співвідношення обсягу доходів бюджету міста в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах в цілому (без урахування трансфертів) також зростав, але залишався невисоким у порівнянні з іншими містами країни. За результатами виконання бюджету в 2015 р. становило 59,9%, в 2016 р. – 61,4%, в 2017 р. – 63,2%.

В умовах бюджетної децентралізації відбуваються структурні зміни як у кількості податків і зборів, що спрямовуються до місцевих бюджетів, так і у відсотковому значенні податкових надходжень до загального обсягу бюджету.

Доходи бюджету, млн грн (сумарно)

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Податок з доходів фізичних осіб	112,4	118,2	113,1	169,0	256,1
Єдиний податок	29,8	31,7	32,1	46,7	68,4
Доходи від відчуження нерухомості та землі	2,0	1,0	2,1	0,8	6,3
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0,3	0,5	1,0	1,0	0,6
Місцеві податки та збори	31,5	33,3	60,3	94,4	125,2
Плата (податок) за землю	22	21,4	25,2	40,8	44,4
Податок на нерухомість	0	0	1,9	6,5	11,8
Акцизний збір	0	0	52,5	73,2	84,2
Інші місцеві податки та збори	1,5	1,6	1,1	0,4	0,6
Податкові надходження разом	136,2	141,3	226,1	337,6	466,1
Дохід від оренди комунального майна	2,4	1,6	0,9	0,9	1,0

Збільшується значення для бюджету міста податку з доходів фізичних осіб (2013 р. – 33,24% у загальному обсязі власних надходжень, 2017 р. – 54,0%). Місцеві податки та збори у 2013 р склали 23,1%, а у 2017 році – 27%.

Характерними для Мелітополя є нижчий (на 28,9% у 2016 р. та на 23,3% у 2017 р.) за середній по країні рівень середньомісячної заробітної плати за умов залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб.

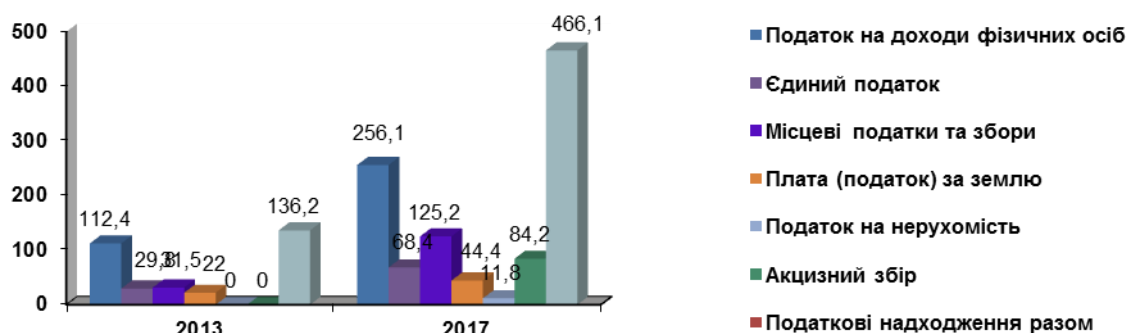

Рис. 8. Доходи бюджету, млн грн

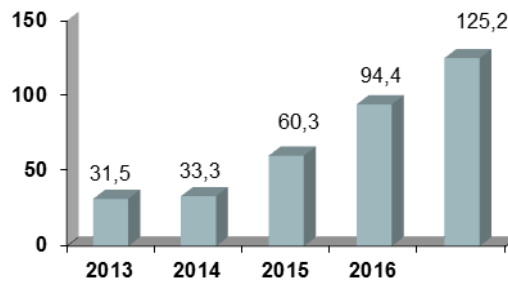

Рис. 9. Динаміка місцевих податків та зборів 2013-2017 рр., млн грн

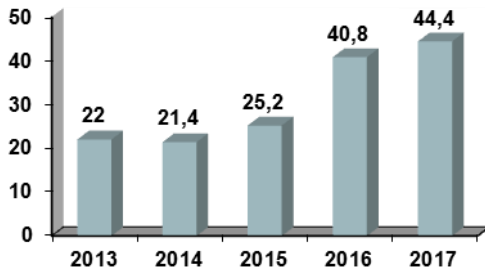

Рис. 10. Плата (податок) за землю, млн грн

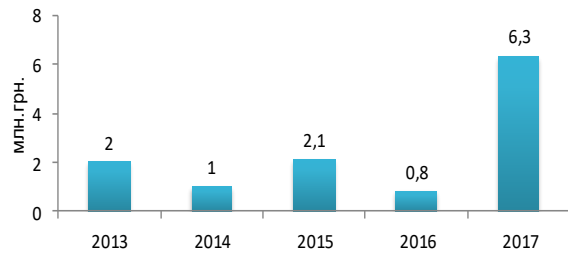

Рис. 11. Доходи від відчуження нерухомості та землі, млн грн

В Мелітополі спостерігається зростання надходжень до місцевого бюджету від відчуження нерухомості та землі.

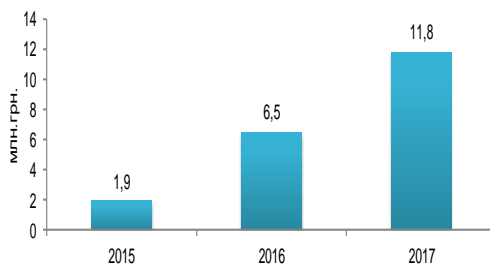

Рис. 12. Податок на нерухомість, млн грн

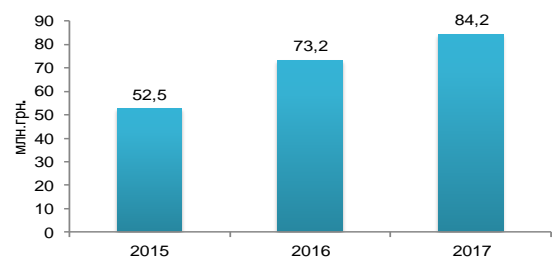

Рис. 13. Акцизний збір, млн грн

Загалом, за даними Рейтингового звіту MLTP 001-001 про визначення кредитного рейтингу м. Мелітополя у 2018 р. (http://www.credit-rating.ua/img/files/reports/report_49B26858-F55C-424C-85B4-60D87317C316.pdf) він є нижчим (на 28,9% у 2016 р. та на 23,3% у 2017 р.) за середній по країні за:

- рівнем середньомісячної заробітної плати (питома вага від надходжень податку з доходів фізичних осіб в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становить 53,6%);
- високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства;
- впливом негативних чинників на фінансовий ринок і невисокою діловою активністю в окремих секторах економіки, що негативно впливає на потенціал зростання й платоспроможність економічних суб'єктів.

Загалом фінансова система міста характеризується високими темпами зростання доходної частини бюджету (135,5% у 2015 році, 144,9% у 2016 р. та 138,2% у 2017 р.), зокрема в результаті позитивного впливу бюджетної та податкової реформ, диверсифікацією господарського комплексу міста та помірним рівнем концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків та інших обов'язкових платежів.

Доходи міського бюджету на одного мешканця, грн

Регіони	Всього	Податок на доходи фізичних осіб	Податок на прибутки підприємств	Місцеві податки та збори	Плата (податок) за землю	Податкові надходження разом
2013 р.						
Місто Мелітополь	1750,2	715,92	1,69	9,51	140,29	867,7
2017 р.						
Місто Мелітополь	5764,59	1652,25	3,94	807,83	286,57	3007,58
У середньому по містах Запорізької області	10544,4	2960,37	47,83	1559,48	989,35	4956,23

Основними джерелами доходної частини бюджету міста у 2018 р. залишається податок на доходи фізичних осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних і фізичних осіб), єдиний та акцизний податки, трансферти. Бюджетом міста було передбачено помірні темпи зростання обсягу податкових надходжень до показників минулого періоду (на 10,8%), що буде забезпечено збільшенням надходжень податку на доходи фізичних осіб (на 12,5%).

Станом на 01.01.2018 р. прями або гарантовані борги міської ради відсутні, однак спостерігається помірний рівень запланованого зростання боргового навантаження бюджету.

Структура видатків бюджету громади, млн грн

Статті видатків	2018 (прогноз)
Заробітна плата	323,1
Нарахування на оплату праці	71,2
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	10,5
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	0,2
Продукти харчування	32,7
Оплата послуг (крім комунальних)	45,3
Видатки на відрядження	0,8
Оплата теплопостачання	30,7
Оплата водопостачання та водовідведення	2
Оплата електроенергії	17,1
Оплата природного газу	7,4
Оплата інших енергоносіїв	0,3
Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм	0,2
Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	202,8
Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань	0,5
Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	30,5
Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів	0,9
Інші виплати населенню	510,1
Інші поточні видатки	0,5
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	18,9
Капітальне будівництво (придбання) житла	0,4
Капітальне будівництво (придбання) інших об'єктів	0,5
Капітальний ремонт інших об'єктів	109,4
Реконструкція та реставрація інших об'єктів	52,5
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	43,8
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	0,9
Капітальні трансферти населенню	0,25
Надання кредитів підприємствам, установам, організаціям	0,2
Нерозподілені видатки	3,0
Всього	1516,6

Значна частина бюджету міста використовується на виплати населенню міста (33,63%), при чому капітальні видатки складають лише 19,71%.

Для бюджету міста характерним є помірний рівень концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду як за основними галузями, так і основними платниками податків.

Надходження кожного з основних платників не перевищували 6% доходної частини загального фонду бюджету міста (без урахування трансфертів).

Найбільші платники податків у 2017 році, млн грн

Назва	Сплачено ПДФО	Акциз	Плата за землю	Податок на нерухомість
ТОВ «ТК Мегаполіс – Україна»	1,1	24,8	0	0
ПАТ «Мелком»	2,3	0	1,5	0,057
ТОВ «Гідросила-Тетіс»	4,1	0	0	0
ПАТ «Олійноекстракційний завод»	4,5	0	0,5	0,026
ПАТ «Мелітопольгаз»	4,6	0	0,059	0,075
ТОВ «Тара»	5,0	0	0,2	0
ТОВ «АТБ-маркет»	5,6	8,3	0	0,2
ЗАТ ЗАЗ	5,9	0	1,4	0,007
ПАТ «Гідросила МЗТГ»	6,5	0	1,7	0,007
МДПУ	7,8	0	0,02	0
КУ Станція швидкої медичної допомоги	8,6	0	0	0
ТДАТУ	9,9	0	0,02	0
ВПТ «Запоріжжяобленерго»	10,6	0	0,2	0,08
Управління освіти ММР ЗО	31,5	0	0,03	0
Філія Придніпровської залізниці	43,4	0	1,1	0,1
ПАТ «Укрзалізниця»				

Суттєва залежність бюджету від окремих основних платників податків відсутня. Відповідно, чутливість доходної частини бюджету міста до економічних ризиків є помірною. Рівень самостійності бюджету достатній, залежність від базової дотації незначна.

Мелітопольська міська рада стабільно залучає додаткові ресурси на розвиток території за рахунок державної субвенції на соціально-економічний розвиток та ДФРР.

Перелік та вартість реалізованих проектів за кошти державної субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів та ДФРР

Назва	Рік	Сума, тис. грн	Коментар (що досягнуто завдяки проекту)
Державна субвенція на соціально-економічний розвиток регіонів			
Капремонт вітражів ДЮСШ №1	2013	92,0	Економія енергоресурсів, природне освітлення
Капремонт вітражів ДЮСШ №3	2013	97,7	
Капремонт системи опалення відокремленої будівлі інфекційного корпусу по вул. Кізіярській, 48	2013	188,7	Економія енергоресурсів
Придбання сучасного медичного обладнання для клініко-біохімічної лабораторії	2013	321,2	Більш якісні аналізи для населення, скорочення терміну виробу аналізів
Капремонт м'якої покрівлі будівлі поліклініки № 3 по вул. Індустріальній, 89	2013	41,0	
Капітальний ремонт НВК №16	2013	151,0	
Навчально-виховний комплекс № 9, II корпус (дошкільний заклад) вул. Держинського, 412-а – реконструкція інженерних мереж, обладнання харчоблоку	2013	272,5	Більш якісне харчування дітей дошкільного віку
Будівництво блочно-модульної котельні по вул. Лютневій, 237/3	2013	1278,5	Економія енергоресурсів
Капітальний ремонт пр. Б. Хмельницького (від вул. Гетьмана Сагайдачного до вул. Героїв України)	2017	10000,0	Підвищення якості дорожнього покриття
Придбання апарату для штучної вентиляції легень, 2 одиниці для КУ «Мелітопольська міська лікарня № 2» Мелітопольської міської ради	2017	1475,0	Більш якісне медичне обслуговування населення міста
Придбання монітору пацієнта, 6 одиниць для КУ «Мелітопольська міська лікарня № 2» Мелітопольської міської ради	2017	900,0	Більш якісне медичне обслуговування населення міста
Придбання дефібрилятора-монітора для КУ «Мелітопольська міська лікарня № 2»	2017	250,0	Більш якісне медичне обслуговування

Мелітопольської міської ради			населення міста
Придбання портативного УЗД-сканера для КУ «Мелітопольський пологовий будинок» Мелітопольської міської ради	2017	900,0	Більш якісне медичне обслуговування населення міста
Придбання апарату для штучної вентиляції легень для КУ «Мелітопольський пологовий будинок» Мелітопольської міської ради	2017	1475,0	Більш якісне медичне обслуговування населення міста
Придбання медичного обладнання для операційного блоку комунальної установи «Територіальне медичне об'єднання «Багатопрофільна лікарня інтенсивних методів лікування та швидкої медичної допомоги» Мелітопольської міської ради, проспект Б. Хмельницького, 46/9	2017	3000,0	Більш якісне медичне обслуговування населення міста
Придбання медичного обладнання для операційного блоку КУ «Мелітопольський міський пологовий будинок» Мелітопольської міської ради, вул. Кізірська, 37	2017	2000,0	Більш якісне медичне обслуговування населення міста
Кошти Державного фонду регіонального розвитку			
Реконструкція центральних очисних споруд КП «Водоканал» Мелітопольської міської ради (преаератор №1, первинний відстійник № 2, аеротенк №2)	2016	14846,0	Знаходиться на корегуванні
КУ «Стадіон «Спартак» ім. О. Олексенка» ММР ЗО – реконструкція північного крила західної трибуни	2017	12182,8	Проведення змагань державного значення

Протягом 2017 р. видатки зазначених джерел використовувалися на проекти, спрямовані на покращення доріг місцевого значення, на переоснащення закладів охорони здоров'я (7 проектів), розвиток інженерної інфраструктури міста та реконструкцію стадіону.

Структура видаткової частини бюджету за економічною класифікацією характеризується зростанням у 2017 р. питомої ваги капітальних видатків до 12,4% Рейтинговий звіт (MLTP 001-001) – місто Мелітополь 11 (10,7% у 2016 р.), що відповідає високому рівню, порівняно з іншими містами України. Питома вага захищених статей в обсязі видатків загального фонду бюджету скоротилась, але залишається високою.

6. Фінансова інфраструктура та мережа підтримки бізнесу

Фінансова інфраструктура

Фінансова інфраструктура міста представлена філіями практично усіх найпотужніших банківських установ країни. Є практика співпраці банківських установ з Мелітопольською міською радою в частині реалізації державних програм. Більшість банківських установ мають програми підтримки малого та середнього бізнесу.

Список банківських установ, розташованих на території міста Мелітополя

Назва	Адрес	Телефон
А-Банк	м. Мелітополь, вул. Шмідта, 6	(0800) 50-08-09
Альфа-банк	м. Мелітополь, вул. Героїв України, 40	(0800) 50-20-50
Індустріалбанк	м. Мелітополь, вул. Михайла Грушевського, 24	(0619) 42-16-77 (0800) 50-35-35
Креді Агріколь Банк	м. Мелітополь, пр. Хмельницького, 22	(0800) 30-55-55 (0619) 42-16-69
МетаБанк	м. Мелітополь, вул. Шмідта, 2	(0800) 30-10-38
ОТП Банк	м. Мелітополь, пр. Богдана Хмельницького, 39	(0619) 44-09-27 (0800) 30-00-50
Ощадбанк	м. Мелітополь, вул. Героїв України, 65	(06192) 44-02-39 (0800) 21-08-00
ПриватБанк	м. Мелітополь, пр. Богдана Хмельницького, 46Б	3700
Промінвестбанк	м. Мелітополь, вул. Олександра Довженко, 14	(0619) 42-66-04 (0800) 21-51-61
ПУМБ	м. Мелітополь, вул. Фрунзе, 19	(044) 290 7 290 (096) 290 7 290 (050) 290 7 290
Райффайзен Банк Аваль	м. Мелітополь, вул. Бєляєва, 57-а	(044) 490 8888
ТАСКОМБАНК	м. Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 42	(0619) 44-00-32 (0619) 42-45-22
Укргазбанк	м. Мелітополь, вул. Гризодубової, 55	(06192) 5-01-91 (0800) 30-90-00
Укрексімбанк	м. Мелітополь, вул. Олександра Невського, 24/1	(0619) 44-01-56 (0800) 50-44-50
УкрСіббанк	м. Мелітополь, пр.50-річчя Перемоги, 21	(0619) 422 830

Банки з державною часткою в статутному капіталі, такі як «Укргазбанк», «Ощадбанк», «Приватбанк» беруть участь у реалізації державних програм з підтримки малого та середнього бізнесу, впровадження ресурсоощадного господарювання.

Більш доступними є кредитні ресурси – це близько сорока кредитних сервісів, однак, як і в цілому по країні, відсоткові ставки є досить значними і даний ресурс характеризується задоволенням потреб у споживчих кредитах.

Практика кредитних спілок не є поширеною в місті.

Мережа підтримки малого та середнього бізнесу

Інфраструктура підтримки малого та середнього бізнесу є досить розгалуженою. В місті діють три бізнес-інкубатори. Утворені переважно в результаті реалізації проектів МТД, вони створені як у вищих навчальних закладах – Бізнес-інкубатор Таврійського державного аграрного університету, або діють як самостійні установи (Бізнес-інкубатор «Ліфт, Бі»). Учасниками можуть бути жителі Мелітополя і району, які можуть користуватися всіма послугами «Бізнес-інкубатор» (робоче місце, технічне забезпечення, забезпечення відповідним обладнанням, можливість використовувати конференц зал для просування свого бізнесу).

Також в місті успішно працює мережа бізнес-центрів та консультаційних установ, ціла низка

навчальних центрів.

Перелік об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу міста

Назва	Адрес	Телефон
«Кар'єра» - учбовий центр	пр. Богдана Хмельницького, 70, каб. 403	+38 (096) 580-00-14; +38 (063) 215-55-76
Бізнес-центр ООО МТД Рефма	пр. 50 річчя Перемоги, 22	+38 (0619) 6-57-72
«Mir» мовний учбовий центр	пл. Перемоги, 3	+38 (098) 498-11-17
Центр правового захисту «Акцент плюс»	пл. Перемоги, 3 (оф. 602)	+38 (097) 664-51-34 +38 (093) 066-14-93
«Авва» учбовий центр	ул. Шмідта, 13	+38 (0619) 43-81-39
«Лигион» оренда офісів	пр. Б. Хмельницького, 70	+38 (0619) 43-11-57
Учбовий центр «Альфа-курси»	пр. Богдана Хмельницького, буд 70	+38 (050) 480-76-66, +38 (097) 365-65-65
«Авилон» агентство нерухомості	р. Богдана Хмельницького 72	+38 (067) 980-89-89; +38 (050) 606-64-27
«Пріоритет» – юридична фірма	вул. Героїв Сталінграда, 3	+38 (0619) 44-01-75; +38 (0619) 44-87-51
«Горком» – юридична громадська організація	вул. Чернишевського, 39	+38 (0619) 44-84-56
«Захист Бізнесу» юридична консультація	вул. Ярослава Мудрого, 17	+38 (0619) 42-37-78
«Захист» юридична фірма	вул. Гризодубової, 50	+38 (0619) 41-41-75
«Право» юридична контора	вул. Героїв України, 40	+38 (067) 613-97-00
Мелітопольське експертно-технічне агентство нерухомого майна	пл. Перемоги 3, офіс 102	+38 (0619) 44-05-06
«Меценат» НПФ	вул. Гетмана Сагайдачного, 29/1	+38 (0619) 42-25-96
Бізнес-інкубатор «Ліфт»	вул. Гетьманська, 109	+38 097 056-96-29
Бізнес-інкубатор (БІ)	вул. Ярослава Мудрого 11/2	+38 098 237-25-16
Бізнес-інкубатор ТГАТУ	вул. Грушевського, 5, каб. 17	

7. Транспортна інфраструктура та зв'язок

Загальне управління та контроль за процесами надання транспортних послуг і послуг зв'язку здійснює відповідний підрозділ Мелітопольської міської ради у межах міста Мелітополя.

Міжміське сполучення

Перевезення пасажирів і вантажів здійснюється різними видами транспорту. Мелітополь має розвинену транспортну інфраструктуру, до якої входить мережа автомобільних доріг та залізничних шляхів, вокзали та станції.

Загальна довжина автомобільної мережі в межах м. Мелітополя складає біля 345 км, у т. ч. з асфальтовим покриттям 167 км, з ґрунтовим – 165,5 км, з щебеним – 7,5 км та близько 5,0 км з іншим покриттям (бетон, бруківка). Автомобільні дороги довжиною 106 км потребують виконання ремонтних робіт.

Через місто проходять дві основні магістралі державного значення М-14 Одеса-Новоазовськ та М-18 Харків-Сімферополь. Через територію міста прокладена залізнична колія та працює залізнична станція Придніпровська залізниця. В місті наявні два об'єкти транспортної інфраструктури, що призначені для надання послуг з перевезення перевізникам та пасажиром автомобільним транспортом на міжміських та приміських маршрутах загального користування. Це два автовокзали: міжміська автостанція № 1 та приміська автостанція № 2.

Громадський транспорт міста

Усю територію міста охоплює розгалужена мережа автобусних маршрутів загального користування. До складу цієї мережі включено 35 міських автобусних маршрутів загального користування, перевезення на яких відповідно до укладених договорів на перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування в Мелітополі здійснюється 374 транспортними засобами.

Показники міських перевезень

Показники міських перевезень	2013	2014	2015	2016	2017
Перевезено пасажирів, тис. од.	21694,1	22171,4	19335,2	19026,1	18325,2
Сумарна довжина маршрутів, км	817,1	817,1	766,6	746,2	746,2
Кількість маршрутів, од.	38	38	36	35	35
Пасажирооборот, млн. пас.-км	17,7	18,1	14,8	14,1	13,6

З 2015 р. спостерігається скорочення довжини маршрутів (на 71 км) та їх кількість (на 3 маршрути).

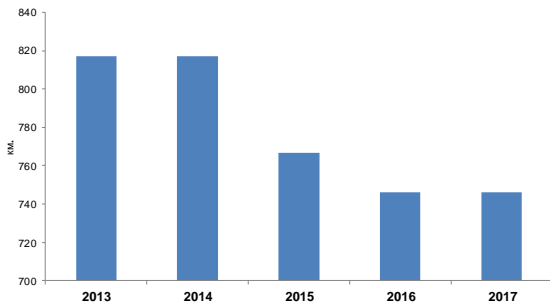

Рис. 14. Показник кількості перевезених пасажирів, 2013-2017 рр.

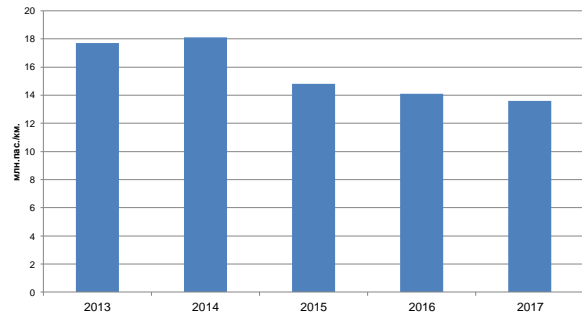
Також спостерігається незначне скорочення обсягу пасажироперевезень, починаючи з 2014 р., у т. ч. через відтік населення та збільшення кількості індивідуального автотранспорту.

З метою покращення потреб мешканців у наданні транспортних послуг на території м. Мелітополя договорами на перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування. Заплановано у разі необхідності оновлення транспортних засобів до рівноцінних сучасного виробництва. Наразі транспортні послуги надають приватні підприємства. Також, органами місцевого самоврядування м. Мелітополя проводиться

попередня робота щодо придбання в 2018 р. автобусів та запуску на території міста Мелітополя міського комунального транспорту, який заплановано ввести на один міський автобусний маршрут. Загальна запланована потужність вказаного транспорту складає приблизно 2500-3000 тис. пасажирів

Рис. 15. Сумарна довжина маршрутів, км

Рис. 16. Динаміка зміни пасажирообороту

Таксомоторні перевезення легковими автомобілями за вимогою пасажирів в межах території міста здійснюють 4 радіослужби таксі: «Пан-таксі», «Таврія-таксі», «Алекс-таксі», «Економ-таксі».

Розвиток мережі зв'язку

В Мелітополі представлені усі види сучасних комунікаційних технологій та сервісів.

Поштовий зв'язок

На території міста працює Центр поштового зв'язку №4 Запорізької дирекції ПАТ «Укрпошта», який розміщений у 16 відділеннях та надає мешканцям послуги з пересилання усіх видів поштових відправлень, посилок та документів, розповсюдження періодичних видань, приймання різних видів платежів тощо. Також, свої транспортні та логістичні послуги у сервісі експрес-доставки документів, вантажів, посилок та іншого для фізичних та юридичних осіб надають логістичні центри «Нова пошта», яка має в межах міста 10 відділень, «Делівері», «Автолюкс Експрес Пошта», «Ін тайм», транспортна компанія «SAT».

Телебачення

У місті функціонує мережа телебачення та радіомовлення. Мешканців міста забезпечують інформацією 2 місцеві телерадіокомпанії «МТВ-Плюс» та «ТРК-Мелітополь», декілька ефірних FM-радіостанцій, розгалужена мережа кабельного телебачення інтернет провайдера «Воля», «Київстар», транслюється близько 32 загальнонаціональних та регіональних каналів телебачення суспільного мовлення.

Інтернет

Послуги швидкісного мобільного інтернету нового покоління 3G або 4G стали доступними абонентам Київстар, VODAFONE, LIFECCELL. Декілька років на території міста існує покриття безкоштовного інтернету «ДоброWiFi», до якого може під'єднатися кожен, що бажає, мешканець або гість Мелітополя, зокрема в лікарнях, біля громадських зупинок та вокзалів, а також в інших місцях міста, де є підключення до Wi-Fi зони. Компанією LIFECCELL в місті проводяться роботи з підключення швидкісного мобільного інтернету 4,5G на базі нових технологій LTE Advanced Pro.

У галузі зв'язку свої послуги надає Мелітопольський комбінований центр телекомунікацій № 536 Запорізької філії ПАТ «Укртелеком». Послуги забезпечення мешканців мобільним зв'язком забезпечують мобільні оператори Київстар, VODAFONE (MTC), LIFECCELL. Інтернет провайдери Інтертелеком, Воля, Медіана, Фринет, Radiocom, Квазар Лінк, DATAGROUP, що діють на території міста, надають можливість усім соціальним верствам населення та підприємствам доступні різноманітні послуги користування інтернетом та інтернет-телебаченням.

8. Інфраструктура торгівлі та послуг

Згідно з Генеральним планом м. Мелітополя існуючий стан мережі продовольчих та непродовольчих товарів, аптек, ринкових комплексів значно перевищує нормативні показники. За даними Генерального плану в місті Мелітополі не вистачає місць в підприємствах громадського харчування (на 14% менше необхідної норми), робочих місць в підприємствах побутового обслуговування (на 84% менше необхідної норми), місць в готелях (на 71% менше необхідної норми).

8.1. Мережа закладів торгівлі та громадського харчування

В місті широко розвинута мережа фірмових закладів торгівлі: 9 магазинів ТОВ «АТБ-маркет», 3 магазини мережі «Сільпо-Фуд», 11 магазинів «Ветеран», 8 магазинів «Харчі» та 5 магазинів «Скорпіон».

Достатньо розвинута фірмова торговельна мережа місцевих товаровиробників, а саме: 14 торговельних об'єктів ТОВ «Мелітопольський хлібокомбінат», 14 торговельних об'єктів ТОВ «Агро-Сервіс», 20 торговельних об'єктів ТОВ «Лідер», 26 торговельних об'єктів ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат», 5 торговельних об'єктів ТОВ «Фантазія».

Мережа закладів торгівлі та громадського харчування та побутового обслуговування

Установи, підприємства, споруди	Загальна потреба	Потреба за нормативом	Фактично	Необхідне розширення
Магазини продовольчих та непродовольчих товарів, кв. м торгової площі	36110	37970	69040	Ні
Аптеки, одиниць	30	34	75	Ні
Ринкові комплекси, кв. м торгової площі	6280	6280	68037	Ні
Підприємства ресторанного господарства, місце	6280	6392	5495 8772	897 ні
Підприємства побутового обслуговування населення, робочих місць	1413	1637	260 1300	1377 337
Готелі, місць	754	754	215 255*	539 499

За інформацією управління з розвитку підприємництва, промисловості та захисту прав споживачів:

- кількість місць в підприємствах ресторанного господарства перевищує необхідну норму на 2380 посадочних місць, або на 37%;
- кількість робочих місць в підприємствах сфери побутового обслуговування менше необхідної норми на 337, або на 20,5%;
- кількість місць у готелях менше необхідної норми на 499, або на 66%.

Підприємства ресторанного господарства, побутових послуг та аптечні заклади міста Мелітополя здебільше розташовані на центральних вулицях міста та в спальних мікрорайонах, одночасно з тим, у приватному секторі та віддалених мікрорайонах відзначається недостатня кількість аптек та об'єктів побутового обслуговування.

Станом на 01.01.2018 р. в місті налічується 1483 об'єктів роздрібно торгівлі (у т. ч. магазини, відділи, кіоски, аптеки, АЗС), 134 об'єкти оптової торгівлі, 147 підприємств ресторанного господарства (ресторани, кафе, бари, кафетерії, кулінарії, їдальні та їдальні у ВУЗах, буфети тощо), 16 змішаних та продовольчих ринків і торговельних майданчиків, з них 2 оптово-роздрібних, 345 об'єктів сфери послуг у тому числі перукарні, салони краси та масажні центри, стоматологічні кабінети, автостоянки, станції технічного обслуговування, сауни, швейні майстерні, ательє та інші об'єкти.

8.2. Готельний бізнес

У місті відчувається потреба у розвитку готельного господарства. За інформацією управління з розвитку підприємництва, промисловості та захисту прав споживачів кількість місць у готелях менше необхідної норми на 499, або на 66%.

Можливості для розміщення гостей у готелях, пансіонатах, турбазах

Заклад	Кількість ліжок	Річна заповнюваність
«Башня»	7	50
«Планета МТФ»	7	30
«Ліра»	36	33
«Сім зірок»	7	20
«Воронцовський»	49	70
«Lord»	25	5
«Мелітополь»	готель на ремонті	
«Гостинний двір»	11	30
«Отель»	7	30
«Діана»	інформація відсутня	
«Південний»	29	20
«Атриум»	12	50
«TRIO»	14	50
«Дубрава»	51	5
Всього	255	

Сертифікацію та оцінювання готелю здійснюють органи із сертифікації, що призначаються Мінекономрозвитку для виконання у державній системі сертифікації УкрСЕПРО робіт із сертифікації (Пункт 3 в редакції Постанови КМ№ 830 від 05.09.2012). Категорії мелітопольським готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), не встановлено.

Іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), у тому числі мотелям, пансіонатам, будинкам відпочинку, туристичним базам, кемпінгам, категорія встановлюється за рівнем обслуговування в них (перший, другий, третій, четвертий та відповідно п'ятий рівні).

Кількість гостей, осіб

Регіони	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
Запорізька область	54415	39010	30922	40376	47675

9. Житлово-комунальна та енергетична інфраструктура

9.1. Житловий фонд

У Мелітополі ринок надання послуг з обслуговування житла знаходиться у стані формування. Основна кількість будинків залишаються на балансі КП «Житловий масив». Комунальне підприємство отримало 7 лотів з 9 на обслуговування житлового фонду.

Також на ринок увійшли харківська компанія «ФАКРО-буд», ТОВ «Місто для людей-Сервіс».

До обслуговування неорганізованих будинків в Мелітополі, нові керуючі компанії приступили з 1 січня 2018 р. Середній розмір тарифу становить 2,50 грн, то максимальний тариф буде 4,14 грн за метр квадратний, а мінімальний – 3,20 грн. Найбільше доведеться платити мешканцям малоповерхових будинків, а саме 4,17 грн за квадратний метр.

Стан житлового фонду

Показники	2012	2017
Заселені будинки разом	66856	69642
у тому числі індивідуальні будинки	22390	22847
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі	3899231,09	3785661,26
% помешкань, підключених до комунального водопостачання	84	88
% помешкань, підключених до комунального газопостачання	81	83
% помешкань, підключених до комунальної системи каналізації	49	52
% помешкань, підключених до центрального опалення	56	58

Помешкання – квартира або індивідуальний будинок

Рис. 17. Показник заселених будинків

Введення нового житла

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Новозбудовані житлові будинки разом	-	-	-	-	9	9
у тому числі індивідуальні будинки	-	-	-	-	7	7
Середній розмір нового помешкання, м ²	-	-	-	-	120	120

Забезпеченість мешканців житлом

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Забезпеченість житлом 1 кв. м на особу по місту	13,65	13,65	13,65	13,65	13,65
Забезпеченість житлом 1 кв. м на особу по області	13,65	13,65	13,65	13,65	13,65
Забезпеченість житлом 1 кв. м на особу по Україні	13,65	13,65	13,65	13,65	13,65

9.2. Комунальна інфраструктура та інженерні мережі

Місто відзначається високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства.

Житлово-комунальному господарству м. Мелітополя, як і для переважної більшості міст України, притаманний високий рівень зношеності основних засобів (зокрема, житлового фонду та будівель бюджетних установ), об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста. Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства та проводить роботу у напрямку поліпшення надання послуг та зменшення енергоспоживання. Міська влада приєдналась до Угоди мерів у 2014 році та розробила План дій зі сталого енергетичного розвитку.

З метою реалізації важливих для міста проектів у сфері підвищення енергоефективності Мелітопольська міська рада проводить підготовчу роботу щодо залучення кредитних коштів та співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями. Протягом аналізованого періоду відбувся поетапний перегляд тарифів на комунальні послуги відповідно до постанов Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Рівень оплати населення за житлово-комунальні послуги перевищував середні показники багатьох міст країни, проте за деякими видами послуг був нижчим за 100%. Обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із постачання електричної енергії та газопостачання) у розрахунку на 1 мешканця відповідав низькому рівню боргу.

Водопостачання та водовідведення

Водопостачання м. Мелітополя здійснюється двома водозаборами Мелітопольським та НовоПилипівським.

Мелітопольський водозабір:

- 4 насосні станції водопостачання (ВНС № 1, 2, 3, ВНС по вул. Гвардійській). На території насосних станцій знаходяться 11 накопичувальних резервуарів чистої питної води загальним обсягом 4300 м³;
- 27 діючих артезіанських свердловин;
- 25 підвищувальні насосні станції, що встановлені для стабільного водопостачання 9-ти поверхових і вище житлових будинків.

Ново-Пилипівський водозабір:

- 2 насосні станції водопостачання (ВНС № 4, 5). На території насосних станцій знаходяться 4 накопичувальних резервуара чистої питної води загальним обсягом 14000 м³;
- 9 діючих артезіанських свердловин.

КП «Водоканал» відповідно до наявних потужностей може подати місту близько 32 тис. м³/доб. питної води. Якість питної води відповідає ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною». Питна вода в м. Мелітополі не потребує додаткової обробки. Водопостачання міста здійснюється цілодобово.

За останні 5 років протяжність мережі водопостачання та водовідведення зросла усього на 3,37 км, а споживання питної води скоротилося, як громадському секторі, так і на підприємствах з централізованої системи, однак не виключається споживання із несанкціонованих свердловин.

Водопостачання та водовідведення

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Протяжність мереж водопостачання, км	420,0	420,0	420,0	422,3	422,37
Протяжність мереж водовідведення, км	166,9	166,9	166,9	166,9	167,29
Споживання питної води, тис. м ³ – всього, у тому числі:	4897,6	4790,4	4450,3	4495,1	4608,7
- населення	3745,6	3733,5	3494,5	3526,2	3585,4
- підприємства	1152,0	1056,9	955,8	968,9	1023,3

Запаси води в Ново-Пилипівському і Мелітопольському водозаборах вивчалися спеціалізованою організацією і згідно з протоколами засідання колегії Державної комісії України про запаси корисних копалин при Міністерстві екології природних ресурсів від 17 червня 2005 року № 981 і 982 на розрахунковий термін 25 років балансові експлуатаційні запаси підземних вод Ново-Пилипівського водозабору складають 37,6 тис. м³/добу, по Мелітопольському водозабору – 21,4 тис. м³/добу. Таким чином, загальний показник становить 59,0 тис. м³/добу.

Водопостачання м. Мелітополя виконується цілодобово.

На балансі КП «Водоканал» обліковується 10 насосних станцій каналізації проектною продуктивністю 60,0 тис. м³/добу, а також центральні очисні споруди повної біологічної очистки, продуктивністю – 63,0 тис. м³/добу. ЦОС містить механічну очистку на решітках, пісковловлювачах і первинних відстійниках, біологічну очистку в аеротенках, вторинних відстійниках, обробку опадів у мулоущільнювачах, знезараження хлоруванням, а також станцію біологічного очищення продуктивністю – 2,1 тис. м³.

Центральні очисні споруди м. Мелітополя будувалися в кінці 1970 років і введені в експлуатацію в 1983 році. Якість очищених стоків, аналіз яких проводиться щоденно, знаходиться в межах допустимих норм.

Загальна протяжність мереж каналізації – 166,90 км, у тому числі:

- головних колекторів – 19,6 км;
- вуличних каналізаційних мереж – 73,6 км;
- внутрішньоквартальних і внутрішньодворових мереж – 73,7 км.

Протягом 2016 – 2017 рр., використовуючи кошти місцевих бюджетів. Та кошти підприємства ведеться робота з оновлення систем водопостачання та водовідведення.

Теплопостачання

Теплопостачання (на рік)

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Протяжність мереж, км	61,92	59,64	59,64	62,05	62,13
Опалення, Гкал - всього, у тому числі:	203469,68	196339,4	168654,91	175608,86	156596,22
- населення	161458,36	157506,06	137800,64	144035,35	129999,08
- підприємства	42011,32	38833,34	30854,27	31573,51	26597,14
Проектна потужність	142437607	147133090	144109547	143544220	140800787

Дані з теплопостачання дозволяють зробити висновок щодо тенденції до скорочення споживання як жителями, так і суб'єктами господарювання.

Газопостачання

Газопостачання (на рік)

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Протяжність мереж, км	1292,1	1293,01	1304,42	1304,95	1434,07
Споживання газу, тис. м ³ - всього, у тому числі:			74276,694	75915,295	68311,987
- населення	-	-	41085,665	40920,527	36375,03
- підприємства	-	-	33191,029	34994,768	31936,957
Проектна потужність	332	331	332	332	332

Електропостачання**Електропостачання (на рік)**

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Протяжність мереж, км	1459,256	1459,256	1459,256	1459,256	1459,256
Споживання електроенергії, МВт-год - всього, у тому числі:	342008,6	344007,1	333427,3	344245,5	337732,5
- населення	148491,1	154130,8	145702,6	146193,2	141699,0
- підприємства	193517,5	189876,3	187724,7	198102,3	196033,5
Проектна потужність	118,695	118,825	119,34	120,375	121,235

Протяжність мереж електропостачання протягом досліджуваного періоду залишилася незмінною. Споживання електроенергії населенням скоротилося за цей же період на 5%, а підприємства навпаки, наростили споживання на 1,3%.

Система вуличного освітлення міста

Станом на 01.01.2018 системою вуличного освітлення м. Мелітополя охоплено 100% магістральних вулиць та приватного сектору, з урахуванням внутрішньодворових територій, цей показник становить 85%.

Кількість світлоточок – більше 10000, однак переважна більшість вимагає заміни на більш економічні. Практично усі об'єкти вуличного освітлення забезпечення багатотарифними лічильниками.

На сьогодні кількість встановлених багатотарифних лічильників становить 133 од., що складає 100% необхідної потреби.

Загальна протяжність повітряних ліній становить 326,5 км (переважна більшість з яких – провід А25-А35).

Електропостачання

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Протяжність мереж, км	1459,256	1459,256	1459,256	1459,256	1459,256
Споживання електроенергії, МВт-год - всього					790

10. Соціальна інфраструктура міста

Фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури й мистецтва, фізичної культури і спорту) є основним напрямом видатків місцевого бюджету. Починаючи з 01.01.2015 р. дві найбільші за обсягами видатків галузі бюджетної сфери (освіта та охорона здоров'я) фінансуються як за рахунок доходів бюджету міста, так і відповідних субвенцій з державного бюджету. При цьому частка міста в сумарному обсязі фінансування зазначених галузей зростає.

10.1. Мережа закладів освіти

Місто має розгалужену мережу закладів дошкільної та загальноосвітньої освіти: навчання проводиться у 20 школах, із яких 3 гімназії, 1 навчально-виховний комплекс та 1 вечірня школа, а для дошкільнят відкрито 26 дитячих садків.

Загальна кількість педагогічних працівників в закладах дошкільної, загальної, позашкільної освіти складає 1839 осіб. Щорічно педпрацівники підвищують свою педагогічну майстерність шляхом проходження курсів підвищення кваліфікації.

Заклади дошкільної та загальної середньої освіти

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість закладів дошкільної освіти, од.	26	26	27	27	27
Кількість дітей в закладах дошкільної освіти, осіб	5924	5970	5908	5946	5865
Завантаженість закладів дошкільної освіти (дітей на 100 місць)	146	148	140	132	131
Кількість закладів загальної середньої освіти, од.	23	23	23	23	22
Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти, осіб	12732	13198	13423	13851	14044
Кількість вчителів у закладах загальної середньої освіти, осіб	1040	1028	1037	1041	1045

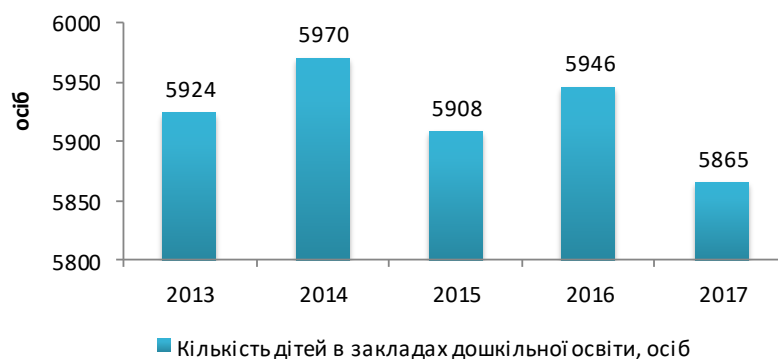

Рис. 18. Динаміка чисельності дітей в закладах дошкільної освіти, осіб

Усі дитячі садки мають завантаженість вище 120%. Ця тенденція зберігатиметься не менше, ніж чотири наступних роки відповідно до демографічних прогнозів, однак поступово окреслюється тенденція до скорочення навантаження.

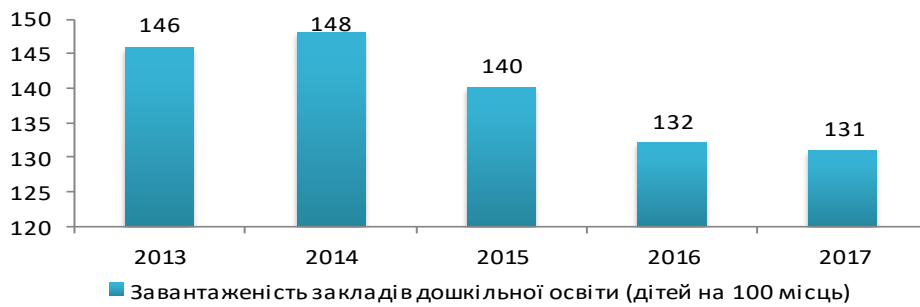

Рис. 19. Завантаженість закладів дошкільної освіти (дітей на 100 місць)

Перелік та опис дошкільних та шкільних закладів

Назва та місце розміщення	Рік побудови / капремонту	Проектна потужність	Наповненість
ДНЗ № 1 імені 8 Березня санаторного типу Мелітопольської міської ради; проспект Б. Хмельницького, 49	1961	115	173
ДНЗ № 2 «Казка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Героїв Сталінграда, 129	1985	250	209
ДНЗ № 5 «Перлинка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Будівельна, 73	1963	170	258
ДНЗ № 6 «Дзвіночок» загального типу Мелітопольської міської ради; вул. Байбулатова, 20	1955	75	113
ДНЗ № 8 «Зірочка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Гвардійська, 26/1	1989	280	242
ДНЗ № 9 «Лелеченя» загального типу Мелітопольської міської ради; бульвар 30 років Перемоги, 16-а	1981	205	277
ДНЗ № 14 «Теремок» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Ярослава Мудрого, 10а	1984	217	290
ДНЗ № 17 «Дюймовочка» загального типу Мелітопольської міської ради; вул. Шмідта, 3	1961	70	131
ДНЗ № 20 «Зайчик» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; просп. Б.Хмельницького, 62	1963	185	184
ДНЗ № 21 «Вербонька» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Ломоносова, 153-а	1963	104	125
ДНЗ № 24 «Ластівка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Робоча, 59	1964	127	165
ДНЗ № 26 «Світанок» загального типу Мелітопольської міської ради; пров. Сєдовцев, 4	1966	110	132
ДНЗ № 29 «Золотий півник» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Олеся Гончара, 111	1967	197	222
ДНЗ № 30 «Світлячок» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Петра Дорошенка, 92	1968	179	285
ДНЗ № 36 «Берізка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Гетьманська, 73-б	1972	102	136
ДНЗ № 38 «Попелюшка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; бульвар 30 років Перемоги, 20-а	1972	192	236
ДНЗ № 39 «Чебурашка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Інтеркультурна, 400	1974	220	277
ДНЗ № 40 «Калинонька» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Гризодубової, 53	1974	150	179
ДНЗ № 41 «Барвінок» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Гоголя, 136-а	1976	220	201
ДНЗ № 43 «Сонечко» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Олеся Гончара, 45	1976	217	281
ДНЗ № 44 «Веселка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Брів-ла-Гайард, 17	1977	184	279

ДНЗ № 46 «Віночок» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Інтеркультурна, 412-а	2015	220	291
ДНЗ № 47 «Берізка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Інтеркультурна, 141	1979	220	255
ДНЗ № 48 «Ведмедик» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Дружби, 187	1980	192	253
ДНЗ № 49 «Горобинка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Белякова, 105-а	1982	222	264
ДНЗ № 78 «Вогник» загального типу Мелітопольської міської ради; вул. Гетьмана Сагайдачного, 272/1	1980	110	139
ДНЗ № 99 «Зірочка» комбінованого типу Мелітопольської міської ради; вул. Гризодубової, 37-а	1970	217	278
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 Мелітопольської міської ради; вул. Ярослава Мудрого, 13	1978 1968 філія	1176	823
Мелітопольська загальноосвітня школа I ступеня № 2 Мелітопольської міської ради; вул. Гвардійська, 5/1	1968	400	192
Мелітопольська загальноосвітня школа I ступеня № 3 Мелітопольської міської ради; вул. Фролова, 42	1998	350	373
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Мелітопольської міської ради; вул. Пушкіна, 77	1996	1668	1001
Ліцей № 5 Мелітопольської міської ради; вул. Байбулатова, 12	1957	550	534
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 6 Мелітопольської міської ради; вул. Монастирська, 185	1965	964	513
Мелітопольська загальноосвітня школа I – III ступенів № 7 Мелітопольської міської ради; вул. Інтеркультурна, 400-а	1981	1176	1005
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 8 Мелітопольської міської ради; вул. Михайла Оратовського, 147	1953 старий корпус; 1976 новий корпус	1004	620
Ліцей №9 Мелітопольської міської ради; вул. Гагаріна, 9-а	1975	300	261
Ліцей № 10 Мелітопольської міської ради; вул. Івана Алексєєва, 3	1946	196	399
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 11 Мелітопольської міської ради; Петра Дорошенко, 38	1936 2018 капремонт	940	552
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 13 Мелітопольської міської ради; вул. Вишнева, 84	1937	700	507
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 14 Мелітопольської міської ради; вул. Гризодубової, 49	1972	1109	840
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 Мелітопольської міської ради; вул. Гризодубової, 54	1974	1320	897
Мелітопольський навчально-виховний комплекс № 16 Мелітопольської міської ради; вул. Сопіна, 200	1988	1568	1353
Загальноосвітня школа I ступеня № 17 Мелітопольської міської ради; вул. Робоча, 59	1964	300	310
Ліцей № 19 Мелітопольської міської ради; вул. Ломоносова, 151	1953	460	595
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 20 Мелітопольської міської ради; вул. Серова, 62-а	1967	962	420
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 22 Мелітопольської міської ради; 2-й провулок Лютневий, 32	1939	450	460
Мелітопольська спеціалізована школа I-III ступенів № 23 Мелітопольської міської ради; вул. Гетьмана Сагайдачного, 262	1907 2018 капремонт	960	481
Мелітопольська загальноосвітня школа I-III ступенів № 24 Мелітопольської міської ради; вул. Садова, 47	1961 1963 філія	1380	1324
Мелітопольська спеціалізована школа I-III ступенів № 25 Мелітопольської міської ради; вул. Гетманська, 93	1963	520	586

Загалом у 18 загальноосвітніх навчальних закладах функціонують 48 класів з профільним навчанням, у яких здобувають освіту 1183 учні 10-11-х класів. З метою допрофільної підготовки учнів у 18 навчальних закладах функціонує 133 класи з поглибленим вивченням окремих предметів, де навчаються 3842 школяра.

Випускники освітніх закладів: вищих, професійно-технічних

Тип, назва навчального закладу	2013	2014	2015	2016	2017
Професійно-технічні					
ДНЗ «Мелітопольський багатoproфільний центр професійно-технічної освіти»	-	-	-	-	212
ДНЗ «Мелітопольський будівельний центр професійно-технічної освіти»	131	165	165	152	-
ДНЗ «Мелітопольський професійний лицей залізничного транспорту»	168	175	184	75	-
ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище»	-	-	-	-	298
ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище»	144	103	129	159	-
ДНЗ «Мелітопольський торгово-професійний лицей»	129	155	101	124	-
ДНЗ «Мелітопольський професійний лицей»	135	151	97	94	-
Вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації					
Відокремлений структурний підрозділ «Мелітопольський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету»	222	204	179	159	150
Державний вищий навчальний заклад «Мелітопольський промислово-економічний коледж»	191	213	211	205	177
Комунальний вищий навчальний заклад «Мелітопольський медичний коледж» Запорізької обласної ради	211	239	228	214	199
Комунальний заклад «Мелітопольське училище культури» Запорізької обласної ради	54	60	56	57	35
Мелітопольський коледж Відкритого міжнародного університету «Україна»				9	10
Вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації					
Таврійський державний агротехнологічний університет	2452	2011	1872	1877	1958
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	1526	1310	1275	1114	1053
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій Університету «Україна»	236	147	130	74	99
Економіко-гуманітарний факультет Запорізького національного університету	357	236	150	167	83
Всього	5956	5169	4777	6496	4274

Укладено Угоду про наукове співробітництво з Інститутом педагогіки Національної академії педагогічних наук України.

Другий рік у НВК № 16 та Г № 19 реалізується науково-педагогічний проект «Інтелект України».

Динаміка структури загальноосвітніх навчальних закладів м. Мелітополя

Рік	Кількість ЗНЗ	Кількість класів	з них		Кількість учнів	з них		
			спеціальні	інклюзивні		1-4 кл.	5-9 кл.	10-11 кл.
2015	23	484	1	-	13454	5944	6146	1364
2016	23	498	2	1	13851	6111	6344	1396
2017	22	506	3	4	14044	6205	6608	1231
2018	22	520	4	6	14670	6495	6875	1300

У системі початкової освіти міста впродовж року здійснювалася цілеспрямована підготовка до впровадження з 2018 року Концепції «Нова українська школа».

До початку 2018/2019 н. р. всі вчителі міста, які працюватимуть у перших класах, повинні пройти відповідне навчання.

Тісна співпраця педагогів з ВНЗ, зокрема з Мелітопольським педагогічним університетом, набуває якісно нових продуктивних форм: участь у сумісних методичних заходах, науково-педагогічних конференціях, семінарах, форумах тощо.

У 2017 році значно покращилася матеріально-технічна база загальноосвітніх навчальних закладів за рахунок придбання комп'ютерів (94 шт.) та мультимедійної техніки (24 комплектів – дошка, проектор, ноутбук).

Середньо спеціальну освіту надають 11 закладів міста, зокрема:

- Мелітопольський медичний коледж
- Мелітопольське училище культури
- Мелітопольський державний промислово-економічний технікум
- Технікум гідромеліорації та механізації сільського господарства

Вищу освіту в Мелітополі можна здобути у двох закладах освіти (обидва IV рівня акредитації): Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького та Таврійському державному агротехнологічному університеті.

10.2. Мережа закладів охорони здоров'я

Медичне обслуговування мешканців міста забезпечують 6 лікувально-профілактичних закладів, що підпорядковуються Мелітопольській міській раді, в тому числі територіальне медичне об'єднання до складу якого входять 4 лікарні на 615 ліжок (лікарня № 1, лікарня № 2, дитяча та інфекційна лікарня), пологовий будинок на 110 ліжок, лікарня планового лікування на 40 ліжок, стоматологічна поліклініка та два центри первинної медико-санітарної допомоги. В місті функціонує 16 сімейних амбулаторій з запровадженням поетапного переходу на медичне обслуговування населення на засадах сімейної медицини. Крім того, медична допомога мешканцям міста надається в 6 лікувально-профілактичних закладах обласного підпорядкування.

Ресурсне забезпечення закладів охорони здоров'я міста Мелітополя

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість ліжок в закладах охорони здоров'я	885	885	925	765	765
Забезпеченість ліжковим фондом на 10000 населення	56,4	56,4	59,1	49,1	49,4
Кількість фізичних осіб лікарів	403	409	409	406	405
Забезпеченість лікарями на 10000 населення	25,7	26,1	26,2	26,1	26,2

Відбувається поступове скорочення забезпеченості ліжковим фондом населення міста.

Рис. 20. Забезпеченість лікарями на 10 тис. мешканців

З 2013 р. у місті триває реформа первинної медичної допомоги. Основною метою перетворень є поліпшення якості та доступності медичної допомоги, покращення профілактичної роботи, наближення лікаря первинної ланки до місця проживання пацієнтів.

Для досягнення зазначених результатів в місті збільшено кількість амбулаторій до 16. В структурі ЦПМСД № 1 функціонує 7 амбулаторій, в ЦПМСД № 2 – 9 амбулаторій. Таким чином покращився рівень забезпеченості амбулаторіями та зменшилося навантаження на одну амбулаторію в ЦПМСД № 2 з 13560 мешканців до 10837. Проте з причини відсутності вільних приміщень до теперішнього часу не вирішено питання відкриття амбулаторії у районі старого центру міста.

Складною залишається ситуація з укомплектованістю штатних посад лікарів первинної ланки фізичними особами. Показник укомплектованості лікарями первинної ланки в 2017 р. становив – 64,5%, з них пенсійного віку – 44%.

Загальна потужність стаціонарів міста складає 765 ліжок, в тому числі 653 цілодобового перебування та 112 ліжок денного перебування. Відповідно забезпеченість населення стаціонарними ліжками складає 49,4 на 10 тис. населення, що значно менше ніж по Запорізькій області та по Україні в цілому. Стаціонарна допомога надається за 21 профілем, включаючи 5 профілів дитячих ліжок та 3 профілі акушерсько-гінекологічних ліжок. Середньорічна зайнятість ліжка складає 343,6 ліжко-днів на рік.

Місткість лікарень станом на 2017 рік

№	Лікувальна установа	Кількість ліжок
1	КУ «ТМО «Багатопрофільна лікарня інтенсивних методів лікування та швидкої медичної допомоги» ММР ЗО	615
	Відокремлений підрозділ лікарня № 1	320
	Відокремлений підрозділ лікарня № 2	120
	Відокремлений підрозділ дитяча лікарня	75
	Відокремлений підрозділ інфекційна лікарня	100
2.	КУ «Міська лікарня планового лікування» ММР ЗО	40
3.	КУ «Мелітопольський міський пологовий будинок» ММР ЗО	110

Амбулаторно-поліклінічну медичну допомогу надають 3 лікувально-профілактичних закладів та консультативно-діагностичні відділення стаціонарних заклади міста, планова потужність яких розрахована на 2971 відвідувань у зміну.

Рівень відвідування лікувальних установ

№	Лікувальна установа	Кількість відвідувань у зміну
1	КУ «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 1» ММР ЗО Сімейні амбулаторії №№ 1-7	737
2	КУ «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» ММР ЗО Сімейні амбулаторії №№ 8-16	755
3	КНП «Мелітопольська міська стоматологічна поліклініка» ММР ЗО	250

Система охорони здоров'я м. Мелітополя знаходиться на етапі реформування первинного та вторинного рівнів надання медичної допомоги в рамках реалізації загальнодержавної концепції реформування, переходу на нову модель фінансування галузі та поліпшення надання медичних послуг мешканцям міста.

Формування госпітального округу

Створення госпітальних округів здійснюється на основі поєднання принципів безпеки та якості медичної допомоги, своєчасності доступу до медичної допомоги та економічної ефективності.

Відповідно до розпорядження КМУ від 22.03.2017 № 201-р до складу Мелітопольського госпітального округу входить 8 територіально-адміністративних одиниць:

- місто Мелітополь;
- Мелітопольський район;
- Якимівський район;
- Веселівський район;
- Веселівська об'єднана територіальна громада;
- Приазовський район;

- Гірсівська об'єднана територіальна громада;
- Ботіївська об'єднана територіальна громада.

Орієнтовна численність населення майбутнього Мелітопольського госпітального округу становить біля 291 тис. осіб, тому планується створення багатопрофільної лікарні інтенсивного лікування II рівня.

10.3. Заклади культури та спорту

Заклади культури

Споруда	Скільки відвідувачів вміщує	Події чи заходи, що викликають найбільший приплив гостей
Дитяча музична школа № 1	300	Концерти та конкурси
Дитяча школа мистецтв	240	<ul style="list-style-type: none"> ○ Обласні, регіональні, міські конкурси та фестивалі різного рівня; ○ Новорічні спектаклі
Палац культури залізничників Відділу культури Мелітопольської міської ради	750 – Велика зала 250 – Мала зала учасників самодіяльності та їх батьків – 400	Новорічні свята, звітні концерти колективів художньої самодіяльності Палацу культури, дитячі розважальні заходи, гастрольні заходи, День Європи, День матері, інклюзивні заходи та заходи для людей з обмеженими можливостями, тиждень відчинених дверей, заходи для людей похилого віку, шоу-програми для молоді.
Мелітопольський міський краєзнавчий музей	300	Театралізована екскурсія «жива історія», історичні квести, Європейська ніч музеїв, Museum Ethno Fest, зустрічі в рамках освітньо-патріотичної програми та святкові заходи до: дня Соборності, дня матері, Міжнародного дня музеїв, дня Європи, дня захисту дітей, дня міста, дня козацтва, дня Революції Гідності, дня волонтера.
Палац культури ім. Т.Г. Шевченка	720	Концерти, спектаклі, фестивалі, КВК, урочисті події.
Центральна міська бібліотека ім. М. Ю. Лермонтова	50	Презентації, тренінги, семінари, конкурси, вечори-зустрічі.
Центральна дитяча бібліотека ім. А. Гайдара	70	Презентації, тренінги, семінари, конкурси, вечори-зустрічі.
Бібліотека – філія ім. М. Горького	90	Презентації, тренінги, семінари, конкурси, вечори-зустрічі.
Бібліотека – філія ім. М. Маяковського	30	Презентації, тренінги, семінари, конкурси, вечори-зустрічі.
Бібліотека – філія ім. Т. Шевченка	30	Презентації, тренінги, семінари, конкурси, вечори-зустрічі.

У місті добре розвинений дитячий та юнацький спорт: діють дві спортивні школи та велика кількість клубів. Місто має унікальне приміщення шахової школи.

Місткість споруд культурно-спортивного призначення

Споруда	Скільки відвідувачів вміщує	Події чи заходи, що викликають найбільший приплив гостей
Комунальний заклад «Дитячо-юнацька спортивна школа № 1» Мелітопольської міської ради (вул. Героїв України, 42)	400	Відкритий традиційний турнір з боксу, пам'яті тренерів В.А. Хатіна та Г.Г. Ушакова (травень-червень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з волейболу серед дівчат (лютий)
		Відкритий турнір з волейболу, присвячений пам'яті спортсменів-волейболістів в міста Мелітополя серед ветеранів (березень)
		Відкритий турнір з волейболу, пам'яті Героя Радянського Союзу Миколи Опришка (грудень)

		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя зі стрибків на акробатичній доріжці (березень)
		Всеукраїнський турнір зі стрибків на акробатичній доріжці (квітень)
		Відкритий турнір зі стрибків на акробатичній доріжці , присвячений Дню захисту дітей (травень-червень)
		Відкритий Кубок міста Мелітополя зі стрибків на акробатичній доріжці та спортивної акробатики (листопад)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з кіокушинкайкан карате (квітень-травень)
		Обласна спартакиада серед міст, сільських районів та ОТГ з волейболу (березень)
Комунальний заклад «Дитячо-юнацька спортивна школа № 1» Мелітопольської міської ради (вул. Героїв України, 53)	200	Відкритий турнір-меморіал з шахів Віктора та Дмитра Сичових (березень)
		Відкритий турнір-меморіал з шахів Григорія Куліка (квітень)
		Відкритий турнір зі швидких шахів, присвячений пам'яті почесного громадянина міста Мелітополя В. Тимошенка та з нагоди святкування Дня машинобудівника та Дня міста (вересень)
		Чемпіонат Запорізької області з шахів серед дітей, юнаків та молоді (березень)
		Обласна спартакиада серед міст, сільських районів та ОТГ з шашок (березень)
		Змагання «Мама, тато, я – спортивна сім'я» в рамках обласної спартакиади серед міст, сільських районів та ОТГ (квітень)
Комунальний заклад «Дитячо-юнацька спортивна школа № 3» Мелітопольської міської ради (вул. Ломоносова, 199)	500	Турнір-меморіал І.М. Захарі з баскетболу, присвячений Дню визволення міста Мелітополя від німецько-фашистських загарбників (жовтень)
		Всеукраїнський турнір з боротьби вільної «Кубок Мелітополя» серед чоловіків та жінок (червень)
		Міжнародний традиційний турнір з гандболу серед юнаків, присвячений пам'яті Героя Радянського Союзу Л.М. Боброва (січень)
		Відкритий турнір з гандболу «Кришталевий м'яч» серед юнаків (лютий)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з гандболу серед юнаків (квітень)
		Відкритий «Кубок Мелітополя» з гандболу серед юнаків, присвячений Дню міста Мелітополя (вересень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики, присвячений Дню Соборності України (січень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики «НАТАЛІЯ» (березень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики (березень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики «Золота фея» (квітень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики «Черешенька», присвячений Дню захисту дітей (червень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики, присвячений Дню міста (вересень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики «Афродіта» (жовтень)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики «Зірки Таврії» (листопад)
		Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з художньої гімнастики «Сніжинка» (грудень)
		Відкритий Кубок з годзюрю карате «Таврія» (листопад)
Відкритий чемпіонат міста Мелітополя з кіокушин карате серед дітей, юнаків та дівчат, присвячений Дню Перемоги (травень)		

		Всеукраїнський турнір з футболу «Зимовий Кубок Скали» (січень)
		Чемпіонат міста Мелітополя з флорболу (лютий-червень)
		Відкритий турнір з футболу серед ветеранів пам'яті воїна - інтернаціоналіста підполковника С. Петішина, присвячений річниці виводу військ СРСР із Афганістану (лютий)
		Чемпіонат України з гандболу серед юнаків
		Чемпіонат України з баскетболу ВЮБЛ (дівчата, юнаки)
Комунальна установа «Стадіон «Спартак ім. О. Олексенка» Мелітопольської міської ради (вул. Героїв України, 33/1)	3000	Турнір з футболу серед юнаків, присвячений Всесвітньому Дню здоров'я (квітень)
		Турнір з футболу серед юнацьких команд, присвячений Дню Перемоги (травень)
		Турнір з баскетболу серед юнаків, дівчат та молоді, присвячений Дню Перемоги (травень)
		Турнір з волейболу, присвячений Дню Перемоги(травень)
		Чемпіонат міста Мелітополя з футболу (квітень-листопад)
		Чемпіонат Запорізької області з футболу серед аматорських команд (квітень-листопад)
		Турнір з футболу серед юнацьких команд, присвячений Дню фізичної культури і спорту (вересень)
		Кубок міста Мелітополя з футболу (жовтень-листопад)

11. Стан навколишнього природного середовища

Аналіз стану навколишнього середовища м. Мелітополь за допомогою біоіндикації показує, що екологічна ситуація на його території загалом добра. Але у таких місцях, як завод «Гідросила МЗТГ» та університет ТГАТУ результати досліджень опосередковано свідчать про формування екологічних ризиків унаслідок забруднення атмосферного повітря та ґрунту. Зменшити їх вплив можна за допомогою створення спеціальних насаджень із бузку, липи та сосни, які адаптовані до міського забруднення.

Особливістю техногенних впливів на повітряний басейн міста є його переважне забруднення пересувними джерелами, однак в цілому ці показники суттєво відрізняються від загальнообласних:

- стаціонарні: 245,9 по Запорізькій області, та 0,6 по місту Мелітополю.
- Пересувні: 107,1 по Запорізькій області та 8,7 по місту Мелітополю у 2013 році.

Далі спостерігаємо незначне зниження показників.

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря, тис. т

Регіони	2013	2014	2015	2016	2017
Стаціонарні джерела					
Місто Мелітополь	0,6	0,9	0,9	0,5	0,48
Мелітопольський район	0,4	0,3	0,4	0,2	0,18
Запорізька область	245,9	206,7	193,7	167,0	180,9
Пересувні джерела					
Місто Мелітополь	8,7	7,7	7,1	-	-
Мелітопольський район	3,1	2,5	2,1	-	-
Запорізька область	107,1	89,9	76,7	-	-

*- з 2016 року дані щодо викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел викидів відсутні, у зв'язку зі зміною форми статистичної звітності: виключенням даної позиції зі звітів 2 тп-повітря.

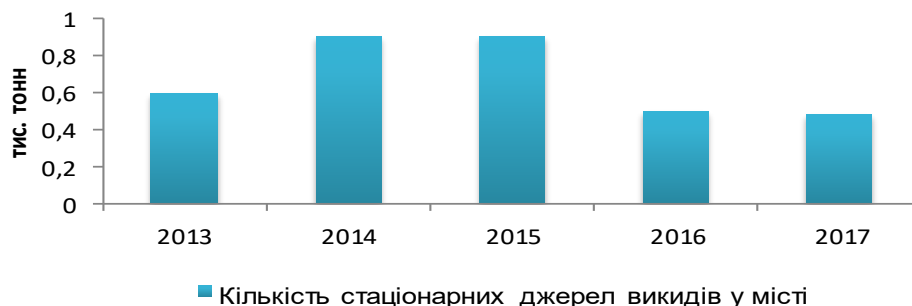

Рис. 21. Динаміка кількості стаціонарних джерел забруднення

Утворення відходів I-III класів небезпеки, тис. т

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Місто Мелітополь всього	Дані відсутні	Дані відсутні	0,38	Дані відсутні	Дані відсутні
в т. ч. у спеціально відведених місцях або об'єктах	-	-	-	-	-
Мелітопольський район всього	-	-	-	-	-
в т. ч. у спеціально відведених місцях або об'єктах	-	-	-	-	-
Запорізька область всього	19,8	16,6	19,0	16,0	17,5
в т. ч. у спеціально відведених місцях або об'єктах (видалено)	16,8	11,0	13,1	10,0	10,9

Обсяг вироблених відходів та вартість утилізації, переробки та очистки за 2017 рік

Тип відходів	Кількість, т	Вартість, тис. грн.
Змішані побутові відходи (захоронення)**	43700	5989,52 (137,06 грн. за 1т)
Відходи, що піддаються компостуванню	-	-
Сміття з вулиць***	1303,73	178,689
Інші пластмаси**	7400	Витрачено коштів на переробку та сортування – 12 тис. грн. Зароблено коштів-72,795 тис. грн.
Скло	Дані відсутні	Дані відсутні
Інші відходи, що не піддаються компостуванню	Дані відсутні	Дані відсутні
Цегла	Дані відсутні	Дані відсутні
Електротехнічні відходи	Дані відсутні	Дані відсутні
Фарби, смоли, клеї	Дані відсутні	Дані відсутні
Стічні води, тис. м ³ (очистка)	3683,7122	41,898

** - за даними КП «Мелітополькомунтранс» Мелітопольської міської ради.

*** - за даними КП «Чистота» Мелітопольської міської ради.

На території міста є чотири парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва: державного значення – «Парк імені Горького» та місцевого значення: «Парк залізничників», «Лісопитомник», «Парк зрошувального садівництва».